

Biz bazar iqtisadiyyatını vergi yolu ilə tənzimləməliyik.

Heydər ƏLİYEV

Vergilər

№ 37 (931) ■ 3 oktyabr 2018

www.vergiler.az

Qiyməti: 60 qəp.

Rusiya Federasiyası Prezidentinin Azərbaycan Respublikasına səfəri

Azərbaycan Respublikasına səfərə gələn Rusiya Federasiyasının Prezidenti Vladimir Putin sentyabrın 27-də dövlətimizin başçısı İlham Əliyevlə birgə Bakıda keçirilən cüdo üzrə dünya çempionatının qarışıq komanda yarışlarına baxıblar, hər iki ölkəni təmsil edən cüdoçularla görüşüb söhbət ediblər.

Həmin gün Rusiya Prezidenti Vladimir Putin və Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev arasında təkbətək görüş olub. Ali qonağı yenedən ölkəmizdə görməkdən məmnunluğunu ifadə edən dövlətimizin başçısı bu səfərin xüsusi xarakter daşdığını bildirib və qeyd edib ki, mütəmadi görüşlər münasibətlərimizin səviyyəsinin parlaq göstəricisidir: «Biz həm siyasi, həm də iqtisadi, nəqliyyat, energetika, humanitar sahələrdə fəal əməkdaşlıq edirik. Biz bütün istiqamətlərdə böyük tərəqqi görürük. Biz bu barədə indicə Forum iştirakçılarına danışdıq, bununla onlara daha fəal işləmələri və əməkdaşlığımızı inkişaf etdirmələri üçün daha bir impuls verdik. Rusiya bizim üçün münasibətlərimizin ən yüksək səviyyədə olduğu çox mühüm və dəyərli tərəfdaş, dost və qonşudur. Düşünürəm ki, gələcək illərdə biz əməkdaşlığımızı yalnız inkişaf etdirmək, ölkələrimizin biznes qurumları üçün daha yaxşı şərait yaratmaq və bütün istiqamətlərdə qarşılıqlı fəaliyyəti möhkəmləndirmək yolu ilə gedəcəyik».

Səmimi qəbula görə dövlətimizin başçısına minnətdarlığımı bildirən Rusiya Prezidenti vurğulayıb ki, münasibətlərimizin yüksək səviyyəsinə və həcmə nəzərən alaraq, bizim həmişə danışmağa sözümlüvuz: «Biz hələ Soçidə qeyd etmişdik ki, münasibətlərimiz həm iqtisadiyyat, həm də digər sahələrdə müsbət inkişaf edir. İndi gərək elə edək ki, Sizin Rusiyaya səfərinizin gedişində bizim qarşılıqlı fəaliyyətimizə verilən impulsun və Sizinlə imzaladığımız çox əhəmiyyətli sənədlər işləsin. Düşünürəm ki, biz bu gün elə bu barədə danışacağıq».

Sonra hər iki prezident söhbətlərini çay süffəsi arxasında davam etdiriblər.

Sentyabrın 27-də Heydər Əliyev Mərkəzində IX Azərbaycan-Rusiya Regionlararası Forumunun rəsmi açılış mərasimi olub. Tədbirdə iştirak edən Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və Rusiya Federasiyasının Pre-

zidenti Vladimir Putin mərasimdə çıxış ediblər. Forumun iştirakçılarını salamlayan dövlətimizin başçısı qeyd edib ki, son 5 il ərzində 4-cü dəfədir ki, Rusiya Prezidenti ölkəmizə gəlir: «Mən də mütəmaddən olaraq Rusiyaya səfər edirəm, bu da bizim tərəfdaşlığımızın, ölkələrimiz arasında dost, mehriban qonşuluq münasibətlərinin parlaq sübutudur».

Ticari-iqtisadi əlaqələrə gəlincə, biz inkişaf dinamikasını görürük, bu, artmaqda olan dinamika. Ötən il də, bu il də əmtəə dövriyyəsi artıb. Rusiya Azərbaycan üçün idxal üzrə bir nömrəli tərəfdaşdır və bizim qeyri-neft sektorunun məhsullarının ixracı üzrə də bir nömrəli tərəfdaşdır. Həmçinin qarşılıqlı investisiyalarla əlaqədar layihələr həyata keçirilir. Biz burada da müsbət dinamikanı görürük. Energetika, neft-qaz sahələrində çox möhkəm əlaqələr mövcuddur. Biz, mənim Rusiya Federasiyasına rəsmi səfərim çərçivəsində «Rosneft» ilə SOCAR şirkətləri arasında əməkdaşlıq barədə mühüm sənəd - müqavilə imzaladıq. Eləcə də, 20 ildən artıqdır ki, Azərbaycanda «LUKoil» şirkəti uğurla işləyir, bizim üçün mühüm investordur. Elektroenergetika sahəsində bizim enerji sistemləri paralel rejimdə işləyir. Biz, mənim sentyabr səfərim çərçivəsində yüksək gərginlikli elektrikötürücü xəttin ikinci növbəsinin tikintisi ilə bağlı məsələləri müzakirə etdik. Bu xəttin tikintisi elektrik mübadiləsinə daha çox nizama salmağa və bu sahədə üçüncü ölkələrə əlaqələri genişləndirməyə imkan verəcək.

Biz nəqliyyat sahəsində çox fəal əməkdaşlıq edirik. Bizim birgə reallaşdırdığımız «Şimal-Cənub» layihəsi artıq öz nəticələrini verir. Ötən il müqayisədə biz bu il həmin dəhlizlə yükdaşımanın nəqliyyatının 100 dəfədən çox artdığını görürük. Həm də bu, yalnız başlanğıcdır. Hesab edirik ki, bu dəhliz Avrasiyanın ən mühüm nəqliyyat xətlərindən biri olacaq, bununla da ölkələrimizin daha da yaxınlaşma-

Forumun açılış mərasimində çıxış edən Rusiya Federasiyasının Prezidenti Vladimir Putin qeyd edib

«Qarşılıqlı səfərlər tərəfdaşlığın və ölkələr arasında dost, mehriban qonşuluq münasibətlərinin parlaq sübutudur»

sına kömək edəcək və tranzit potensialımızı artıracaq».

Turizm, bank, aviasiya, maşınqayırma və digər sahələrdə qarşılıqlı əməkdaşlığın yüksələn xətlə inkişaf etdiyini deyən dövlətimizin başçısı çıxışında humanitar və mədəni əlaqələrə də toxunub: «Əlbəttə ki, bizim münasibətlərimizin təməlinə tarixi, mədəni əlaqələrimiz, xalqlarımızın yaxınlığı durur. Əlbəttə, biz birlikdə humanitar əlaqələrin inkişafı üzərində çox fəal işləyirik. Gələn ay Bakıda Rusiya və Azərbaycan prezidentlərinin hi-mayəsi altında növbəti Humanitar Forum keçiriləcək. Bu, beynəlxalq Forum artıq humanitar xarakterli məsələlərin, mədəniyyətə əsaslı dialoqun, konfessiyalararası münasibətlərin müzakirəsi üçün mühüm global meydana çevrilib. Azərbaycan tədrisin rus dilində aparıldığı 341 məktəb, Rusiyanın aparıcı ali təhsil ocaqları olan Moskva Dövlət Universitetinin və Seçenov adına Tibb Universitetinin filialları fəaliyyət göstərir».

Forumun açılış mərasimində çıxış edən Rusiya Federasiyasının Prezidenti Vladimir Putin qeyd edib

ki, regionlararası əlaqələr dövlətlərarası münasibətlərin mühüm tərkib hissəsidir. Rusiya Federasiyasının təxminən 70 regionu Azərbaycanın regionları ilə sıx işləyir. Onların arasında isə Moskva vilayəti, Sankt-Peterburq, amma təkcə onlar yox, həm də Stavropol, Krasnodar diyarları, Həştərxan vilayəti, Nijeqorod, Çelyabinsk, Volqoqrad, Saratov, Sverdlovsk vilayətləri liderlik edir: «Bütövlükdə Rusiya ilə Azərbaycan arasında münasibətlərdən danışarkən qeyd etmək istərdim ki, dövlətlərimiz arasında münasibətlər, sözsüz ki, mehriban qonşuluq və qarşılıqlı hörmət prinsipləri əsasında qurulur. Biz həmişə maraqlar balansı axtarıq və onu tapırıq. Azərbaycan Prezidentinin indicə haqqında dediyi bu yaxınlardakı Soçi danışıqlarının gedişində, sözsüz ki, bizim dövlətlərarası əlaqələrimizin gələcək quruculuğu üçün əlavə normativ baza yaradan bir sıra sənədlər, razılaşmalar imzalandıq».

Qeyd edim ki, indi Azərbaycan bazarında artıq Rusiyanın iştirakı ilə təxminən 700 birgə şirkət fəaliyyət göstərir. Birbaşa Rusiya

sərmayələrinin ümumi həcmi isə bir milyard yarım dollardan çox təşkil edir. Qarşılıqlı, səmərəli biznes əlaqələrinin qurulmasına Rusiya-Azərbaycan İşgüzar Şurası böyük kömək göstərir. Təkcə ötən il bu şura ümumilikdə yarım milyard dollara yaxın məbləğdə dəyərli olan 42 birgə layihəni dəstəkləyib. Azərbaycanda Rusiyanın energetika korporasiyaları uğurla işləyirlər. Bu barədə artıq deyilib, «Rosneft» şirkəti ilə birgə yaxın vaxtlarda «Qoşadaş» neft-qaz yatağının kəşfiyyatına və mənim səmərəliliyinə başlayacaq. «LUKoil» Azərbaycanın enerji layihələrinə 4 milyard dollara yaxın sərmayə qoyub. Bu barədə də burada deyildi. Bizim nəfthin nəqli üzrə gələcək inhisarını alan «Transneft» Azərbaycan nəftinin Bakı-Novorossiysk neft kəməri ilə ixracının etibarlı tranzitini təmin edir.

Biz maşınqayırma sahəsində kooperasiyanın dərinləşdirilməsi üçün yaxşı imkanlar görürük. Bu barədə də artıq bu gün danışılıb. «KamAZ» işləməyə başlayıb. Orada artıq texniki yığım və avtomobil

billərə xidmət həyata keçirilir. «Avtovaz» «Lada» avtomobillərinin satışı üzrə Azərbaycanın bütün regionlarında geniş pərakəndə şəbəkə yaradıb. Respublikada 40-dan çox şöbə yaradılıb. Öz növbəsində Azərbaycandan olan sərma-yədarlar Rusiyada kənd təsərrüfatı obyektlərinin inşasında iştirak edirlər. Onların arasında, məsələn, Nijeqorod vilayətində istixana kompleksidir. Sərmayələrin həcmi milyard rubldan artıq təşkil edir. Eləcə də Krasnodar diyarında ərzaq məhsulları buraxılışı üzrə birgə müəssisəni misal çəkmə bilərəm».

Rusiya və Azərbaycanın birgə infrastruktur layihələri həyata keçirdiyini deyən V.Putin Şimal-Cənub beynəlxalq nəqliyyat dəhlizinin yaradılması ilə bağlı həyata keçirilən işləri xüsusi vurğulayıb: «Bu, Avropa və Asiya bazarlarını yaxınlaşdırmağa yönələn, İran, Azərbaycan və Rusiyadan keçən dəhlizdir. Bu miqyaslı, həqiqətən irimiqyaslı böyük iş, yaxud təşəbbüs çərçivəsində ölkələrimizin inşaatçıları Samur çayı üzərində sutkada 37 mindən çox maşın buraxmaq qabiliyyəti olan yeni körpü tikirlər».

Xəzər dənizinin statusu haqqında Konvensiya da bizim dövlətlərimiz arasında qarşılıqlı faydalı kooperasiya üçün yeni imkanlar açıb. Sözsüz ki, bu, irəliləyişə doğru gedən qərardir. Sözsüz, orada hamının işləməsi, tammiqyaslı implementasiyaya nail olmaq üçün çox iş görmək lazımdır. Amma artıq mövcud sənədlərin imzalanması Xəzər regionunda əməkdaşlıq üçün bizə yaxşı baza yaradır. Ümid edirik ki, Rusiya və Azərbaycan şirkətləri Xəzər regionunda perspektivli layihələrin reallaşdırılması ilə fəal məşğul olacaqlar. İlk növbədə, nəqliyyat, yük daşımaları, neft-qaz hasilatı, ekologiya və sözsüz ki, Xəzərini bioehtiyatlarının və biomüxtəlifliyinin qorunması sahəsində».

Rusiyanın dövlət başçısı bildirib ki, biz Azərbaycanda rus dilinə marağı yüksək dəyərləndiririk. Həm də təkcə Azərbaycan vətəndaşlarının rus dilinə marağını yox, eyni zamanda, dövlət, şəhər bələdiyyələri tərəfindən köməyi yüksək dəyərləndiririk. Biz bütün bunların hamısını görürük. Bu, əməkdaşlığa, əlaqələrin qorunmasına və inkişafına aşkar çəhd deməkdir.

...Forum işini plenar iclasda müzakirələrlə davam etdirib.

MDB dövlət başçıları Düşənbədə bir araya gəldilər

Prezident İlham Əliyev MDB Dövlət Başçıları Şurasının iclasında iştirak etmək üçün sentyabrın 27-də Tacikistan Respublikasına səfərə gəlib. Sentyabrın 28-də Tacikistanın paytaxtı Düşənbə şəhərində MDB Dövlət Başçıları Şurasının məhdud tərkibdə görüşü olub. Dövlətimizin başçısı tədbirdə iştirak edib.

Görüş iştirakçılarını salamlayan Tacikistan Prezidenti Emoməli Rəhmon bildirib ki, ölkəsinin Şuraya sədrliyi dövründə müxtəlif sahələrdə 40 iclas keçirilib, bu müddət ərzində terrorizm, ekstremizm, narkotiklərin qeyri-qanuni dövriyyəsi, iqtisadi sahədə cinayətkarlıq, qa-

nunsuz miqrasiya, insan alverinə qarşı mübarizə məsələləri qarşılıqlı fəaliyyətin əsas istiqamətlərini təşkil edib. «MDB çərçivəsində qəbul edilən sənədlərə mü-

vafiq olaraq iqtisadi sahədə əməkdaşlıq müsbət nəticələr verib», - deyən Tacikistan Prezidenti humanitar sahənin inkişafına da xüsusi diqqət yetirildiyini vurğula-

yıb. Sonra MDB İcraiyyə Komitəsinin sədri-icraçı katibi Sergey Lebedev Şura iclasının gündəliyi barədə məlumat verib.

Daha sonra MDB Dövlət Başçıları Şurasının nümayəndə heyətlərinin geniş tərkibli iclası keçirilib. Tədbirdə çıxış edən Tacikistan Prezidenti Emoməli Rəhmon iclasda qəbul olunan qərarların Şuranın gələcək fəaliyyətinə töhfə verəcəyinə əminliyini ifadə edib və 2019-cu ildə MDB-yə sədrliyin Türkmənistanı keçməsi barədə qərarı diqqətə çatdırıb. Türkmənistan Nazirlər Kabinetinin sədr müavini Purlı Ağamuradov MDB-yə sədrliyin Türkmənistanı keçməsi ilə bağlı qəbul edilən qərara verdikləri dəstəyə görə dövlət başçılarına minnətdarlığını bildirib və sədrlik dövründə MDB məkanında əməkdaşlığın daha da genişlənməsi üçün səylərini ösürməyəcəyini vurğulayıb.

Rusiya Federal Məclisi Federasiya Şurasının sədri, MDB Parlamentlərarası Assambleyasının sədri Valentina Matviyev-

ko kosmik fəzanın sülh məqsədilə tədqiqi və istifadəsi sahəsində əməkdaşlığa dair hazırlanmış Konvensiyanın müddəaları ilə iclas iştirakçılarını tanış edib. Rusiya Prezidentinin beynəlxalq mədəni əməkdaşlıq üzrə xüsusi nümayəndəsi Mixail Şvidkoy isə 1941-1945-ci illər Böyük Vətən müharibəsində Qələbənin 75 illiyinin bayram edilməsi ilə bağlı hazırlanmış sənəd barədə məlumat verib. Hər iki sənəd yekdilliklə qəbul olunub. İclasda bəzi prosedural məsələlərə baxıldıqdan sonra dövlət və hökumət başçıları müzakirə olunmuş bir sıra sənədləri imzalayıblar.

Bununla da MDB Dövlət Başçıları Şurasının iclası başa çatıb.

Şura iclasından sonra Tacikistan Respublikasının Prezidenti Emoməli Rəhmon adından MDB dövlət başçılarının şərfinə rəsmi qəbul təşkil olunub. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev qəbulda iştirak edib.

Vergilər Nazirliyində görüş

səh. 2

«Tax free» ödənişləri onlayn aparılacaq

səh. 3

«Bir pəncərə» biznes mühitinin yaxşılaşdırılmasında mühüm rol oynayır

səh. 5

Qanunvericiliyin tələblərinin pozulması sosial problemlərə yol açır

səh. 6

Vergilər Nazirliyində görüş

Sentyabrın 27-də vergilər naziri Mikayıl Cəbarov İqtisadi İnkişaf və Əməkdaşlıq Təşkilatının (İİÖT) Avrsiya şöbəsinin rəhbəri Uilyam Tompsonun rəhbərlik etdiyi nümayəndə heyəti ilə görüşüb. Görüşdə İİÖT ilə Azərbaycan arasında əməkdaşlıq məsələləri, vergi sahəsində həyata keçirilən islahat-

lar, həmçinin təşkilatın Avrsiya ölkələrində rəqəbatqabiliyyətin artırılması proqramı üzrə təşkil etdiyi illik «Avrsiya həftəsi» tədbiri ilə bağlı fikir mübadiləsi aparılıb.

Görüşdə qarşılıqlı maraq doğuran digər məsələlər də müzakirə edilmişdir.

Birgə layihələr barədə fikir mübadiləsi aparılıb

Sentyabrın 27-də vergilər naziri Mikayıl Cəbarov İsvçərə İqtisadi Məsələlər üzrə Dövlət Katibliyinin (SECO) Makroiqtisadi Dəstək üzrə Proqram rəhbəri Reto Veyermanın rəhbərlik etdiyi nümayəndə heyəti ilə görüşüb. Görüşdə SECO ilə Vergilər Nazirliyi arasında əməkdaşlıq məsələləri, vergi sahəsində həyata keçirilməsi nəzərdə tutulan Qlobal

Vergi Fondu layihəsi, habelə digər layihələr barədə fikir mübadiləsi aparılıb, təşkilatın İsvçərə-Azərbaycan münasibətlərinin möhkəmləndirilməsi və inkişaf etdirilməsi istiqamətində həyata keçirdiyi işlərin əhəmiyyəti qeyd edilmişdir.

Görüşdə qarşılıqlı maraq doğuran digər məsələlər də müzakirə edilmişdir.

Azərbaycan BVF ilə sıx əməkdaşlıq edir

Vergilər naziri Mikayıl Cəbarov Beynəlxalq Valyuta Fondunun (BVF) Azərbaycan üzrə missiya rəhbəri Məhəmməd Əl Korşi ilə görüşüb. Görüşdə Azərbaycanla vergi siyasəti və vergi inzibati sahəsində aparılan islahatlar, eləcə də ikitərəfli əməkdaşlıq məsələləri müzakirə edilmişdir. Bildirilib ki, ölkəmiz beynəlxalq iqtisadi və maliyyə qurumları, o cümlədən BVF ilə sıx əməkdaşlıq edir və iqtisadi islahatların həyata keçirilməsi ilə bağlı Fondun görüşü işlər xüsusi əhəmiyyət kəsb edir.

Görüşdə qarşılıqlı maraq doğuran digər məsələlər ətrafında da müzakirələr aparılıb.

Əməkdaşlığın perspektivləri müzakirə olunub

Oktyabrın 1-də vergilər naziri Mikayıl Cəbarov Macarıstan Respublikasının Azərbaycan Respublikasındakı fəvqəladə və səlahiyyətli səfiri Viktor Sederkenyi ilə görüşüb. Görüşdə ölkələrimiz arasında iqtisadi əməkdaşlıq və onun genişləndirilməsi perspektivləri müzakirə edilmişdir, hər iki ölkənin iqtisadi tərəf-

daşlıqda maraqlı olduğu vurğulanmışdır. Söhbət zamanı Azərbaycanın vergi sistemində aparılan islahatlar və Macarıstanda vergi inzibati sahəsində tətbiq edilən yeniliklər barədə fikir mübadiləsi aparılıb.

Görüşdə qarşılıqlı maraq doğuran digər məsələlər də müzakirə edilmişdir.

Azərbaycanda qeyri-neft ixracı artıb

Bu ilin yanvar-avqust ayları ərzində qeyri-neft sektoru üzrə 1 milyard 94 milyon dollar məbləğində ixrac həyata keçirilib. Həmin dövrdə «Azexport.az» portalına 367 milyon dollar məbləğində ixrac sifarişləri daxil olmuşdur.

Bu barədə İqtisadi İslahatların Təhlili və Kommunikasiya Mərkəzinin 2018-ci ilin sentyabr ayı üzrə «İxrac icmalında» bildirilir. İcmaldə göstərilir ki, Dövlət Gömrük Komitəsinin məlumatına əsasən, bu ilin sentyabr ayında Azərbaycan Respublikasının ixracı 12,9 milyard ABŞ dolları təşkil edib, qeyri-neft sektoru üzrə ixrac isə 1 milyard 94 milyon ABŞ dolları olub. 2017-ci ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə qeyri-neft sektoru üzrə ixrac 131 milyon ABŞ dolları və ya 14 faiz artıb. Hesabat dövrü ərzində Rusiyaya 375 milyon, Türkiyəyə 249,8 milyon, İsvçərəyə 92 milyon, Gürcüstana 88,5 milyon və Çinə 32 milyon ABŞ dolları dəyərində qeyri-neft sektoruna aid mal ixrac olunmuşdur. İxrac edilən qeyri-neft sektoruna aid malların siyahısında pomidor 144,4 milyon ABŞ dolları ixrac dəyəri ilə birinci, qızıl (81 milyon ABŞ dolları) ikinci və xüsusi kütləli 0,94-dən az olan ilk formalı polietilen (63 milyon ABŞ dolları) üçüncü olub.

2017-ci ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 2018-ci ilin 8 ayında elektrik enerjisinin ixracı 65 faiz, pambıq ipliğinin ixracı 35 faiz, plastmas və ondan hazırlanan məmulatların ixracı 22 faiz, meyvə-tərəvəzin ixracı 17 faiz, alüminium və ondan hazırlanan məmulatların ixracı 14 faiz, qara metallar və onlardan hazırlanan məmulatların ixracı 1 faiz artıb.

İcmaldə bildirilir ki, cari ilin avqust ayında qeyri-neft sektoru üzrə ixrac 125 milyon ABŞ dolları təşkil edib. İxracda qızıl (12,6 milyon ABŞ dolları) birinci, pambıq lifi (12,4 milyon ABŞ dolları) ikinci, emal olunmamış aşqarlanmış alüminium (8,4 milyon ABŞ dolları) isə üçüncü olub.

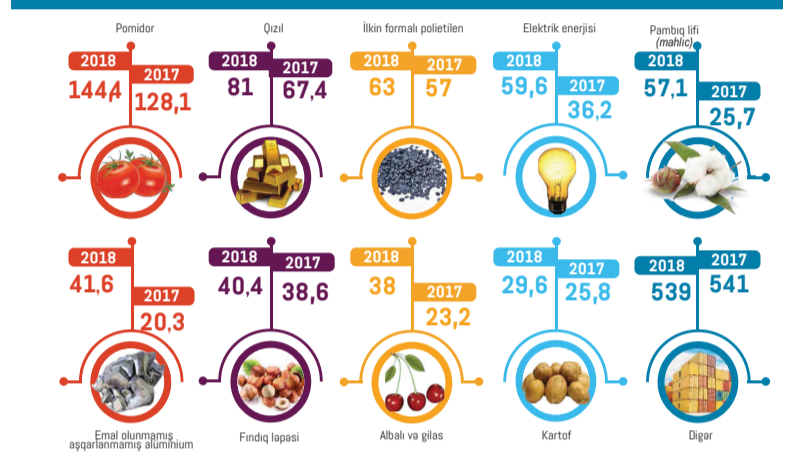
Bu ilin sentyabr ayında Azərbaycan

dünyanın 193 ölkəsinə 1976,9 min və ya ötən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 8,5 faiz çox əcnəbi və vətəndaşlığı olmayan şəxs gəlmişdir. Azərbaycan gələn xarici vətəndaşların bank kartları vasitəsi ilə apardıqları əməliyyatların dəyəri 888 milyon manat təşkil edib. Yəni 2017-ci ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 2018-ci ilin yanvar-avqust ayları ərzində Azərbaycan gələn xarici vətəndaşların bank kartları vasitəsi ilə apardıqları əməliyyatların dəyəri 184 milyon AZN və ya 26 faiz artıb. 2018-ci ilin avqust ayında isə ölkəmizə gələn xarici vətəndaşların bank kartları vasitəsi ilə apardıqları əməliyyatları 141 milyon manat təşkil edib və ötən ilin avqust ayı ilə müqayisədə 39 faiz artıb.

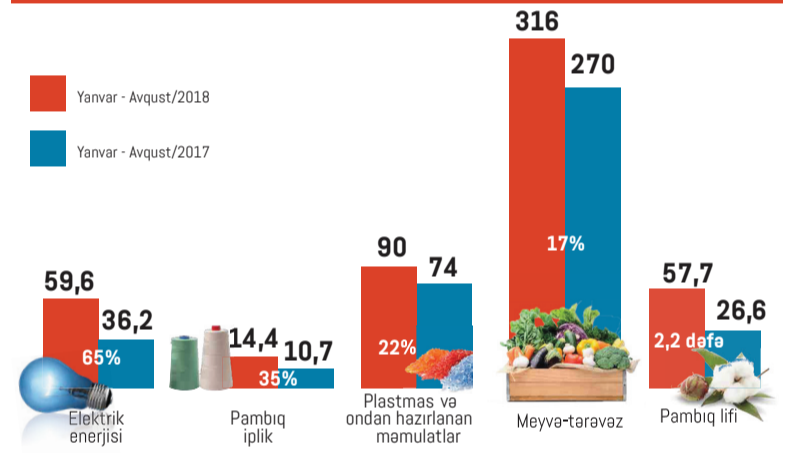
«İxrac icmalında» «Azexport.az» portalına daxil olan ixrac sifarişləri barədə də məlumat verilib. Göstərilir ki, 2018-ci ilin avqust ayı ərzində portala 51,5 milyon ABŞ dolları məbləğində ixrac sifarişləri daxil olmuşdur. Ümumilikdə isə 2018-ci ilin 8 ayı ərzində «Azexport.az»-a daxil olan ixrac sifarişlərinin dəyəri 367 milyon ABŞ dolları təşkil edib ki, bu da 2017-ci ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 19 faiz artım deməkdir.

«Bir Pəncərə» İxrac Dəstək Mərkəzinin fəaliyyəti barədə də məlumatlara yer ayıran icmalda qeyd edilmişdir ki, bu ilin sentyabr ayında Mərkəz tərəfindən fiziki və hüquqi şəxslərə «bir pəncərə» prinsipi əsasında ixracla bağlı tələb olunan sertifikatların verilməsi davam edib. Bildirilir ki, hazırda ölkənin qeyri-neft ixracının 10 faizinin sənədləşdirilməsi məhz «Bir Pəncərə» İxrac Dəstək Mərkəzində həyata keçirilib.

2018-Cİ İLİN YANVAR-AVQUST AYLARINDA İXRAÇ OLUNAN ƏSAS QEYRİ-NEFT MALLARININ SIYAHISI (2017-Cİ İLİN EYNİ DÖVRÜ İLƏ MÜQAYİSƏDƏ, MİLYON ABŞ DOLLARI İLƏ)

2018-Cİ İLİN YANVAR-AVQUST AYLARINDA 2017-Cİ İLİN MÜVAFIQ DÖVRÜNƏ NİSBƏTƏN QEYRİ-NEFT SEKTORUNA AID BƏZİ MALLARIN İXRAÇININ ARTIMI (MİLYON ABŞ DOLLARI İLƏ)

Nağdsız ödənişlərin inkişafı ilə bağlı yeni hədəflər

Prezident İlham Əliyevin bugünlərdə imzaladığı sərəncama əsasən, «2018-2020-ci illərdə Azərbaycan Respublikasında rəqəmsal ödənişlərin genişləndirilməsi üzrə Dövlət Proqramı» təsdiq edilmişdir. Sənəddə vətəndaş, biznes subyektləri və dövlət strukturları arasında nağd dövriyyəsinin həcmində azalma və nağdsız ödəniş mühitinin genişləndirilməsi, nəticədə bank sektorunun maliyyə resursları bazasının gücləndirilməsi strateji məqsəd kimi müəyyən edilmişdir. Həmin məqsədlərə çatmaq üçün rəqəmsal ödəniş xidmətlərinin institusional və hüquqi bazasının gücləndirilməsi, infrastruktur imkanlarının artırılması yolu ilə xidmətlərin çeşidinin, keyfiyyətinin və tətbiq dairəsinin genişləndirilməsi, onlardan istifadənin kütləviləşdirilməsi nəzərdə tutulmuşdur. Dövlət Proqramında bu sahənin inkişafının təməl şərtlərini təmin etmək üçün 4 strateji istiqamət və 16 prioritet müəyyən edilmişdir.

Nağdsız ödənişlərlə bağlı güclü təməllər mövcuddur

İndiyədək Azərbaycanda nağdsız ödənişlərin genişləndirilməsi ilə bağlı müəyyən olunmuş siyasətə əsasən, bir sıra qanunvericilik aktları qəbul edilmişdir. Qabaqcıl texnologiyaya və proqram təminatlarına əsaslanaraq yaradılmış Milli Ödəniş Sistemində (MÖS) əsas komponentlərindən olan iri və təcili ödənişlər üzrə Real Vaxt Rejimi Bankları Hesablaşmalar Sistemi (RVS) icra hakimiyyəti orqanı, 96 məhkəmə orqanı, pilot olaraq seçilmiş 10 bələdiyyə orqanı, səhmlər paketini dövlətə məxsus olan 8 hüquqi şəxs, 6 dövlət ali təhsil müəssisəsi, İcbari Sığorta Bürosu vasitəsilə 13 sığorta şirkəti və 3 mobil rabitə operatoru inteqrasiya edilmişdir. Həmin qurumlar üzrə ümumilikdə 430-dan çox xidmət, o cümlədən 400-dən artıq dövlət xidməti (vergi, rüsum, icarə haqqı, inzibati cərimələr və s.) üzrə ödənişlər nağdsız qaydada qəbul edilir. «Elektron hökumət» portalı, Avtomatlaşdırılmış Vergi İnformasiya Sistemi, İdarələrarası Avtomatlaşdırılmış Məlumat Axtarış Sistemi kimi dövlət informasiya resursları sistemə inteqrasiya olunmuşdur, habelə «ASAN xidmət» mərkəzlərində və sayar «ASAN xidmət» avtobuslarında xidmət olunan bank şöbələrində ödənişlərin qəbulunun HÖP infrastrukturuna vasitəsilə həyata keçirilməsi təmin olunmuşdur. 2017-ci ildə portaldakı nağdsız ödənişlərin həcmində 2,1 milyard manat olan 36,6 milyon ödəniş tranzaksiyası emal edilmişdir və əvvəlki ilə müqayisədə əməliyyatların həcmi 1,7%, sayı isə 20,6% artmışdır.

fiq maddələr əlavə edilmişdir. Bu tədbirlər nağdsız ödənişlər bazarına öz mühüm təsirini göstərmişdir.

Vergi, rüsum, icarə haqqı və digər bütöçə ödənişlərinin, dövlət orqanları tərəfindən göstərilən elektron xidmətlər üzrə maliyyə vəsaitlərinin, həmçinin kommunal, rabitə və digər kütləvi xidmətlər üzrə ödənişlərin toplanılmasını təmin edən Hökumət Ödəniş Portalına (HÖP) 2017-ci ildə 11 mərkəzi icra hakimiyyəti orqanı, 96 məhkəmə orqanı, pilot olaraq seçilmiş 10 bələdiyyə orqanı, səhmlər paketini dövlətə məxsus olan 8 hüquqi şəxs, 6 dövlət ali təhsil müəssisəsi, İcbari Sığorta Bürosu vasitəsilə 13 sığorta şirkəti və 3 mobil rabitə operatoru inteqrasiya edilmişdir. Həmin qurumlar üzrə ümumilikdə 430-dan çox xidmət, o cümlədən 400-dən artıq dövlət xidməti (vergi, rüsum, icarə haqqı, inzibati cərimələr və s.) üzrə ödənişlər nağdsız qaydada qəbul edilir. «Elektron hökumət» portalı, Avtomatlaşdırılmış Vergi İnformasiya Sistemi, İdarələrarası Avtomatlaşdırılmış Məlumat Axtarış Sistemi kimi dövlət informasiya resursları sistemə inteqrasiya olunmuşdur, habelə «ASAN xidmət» mərkəzlərində və sayar «ASAN xidmət» avtobuslarında xidmət olunan bank şöbələrində ödənişlərin qəbulunun HÖP infrastrukturuna vasitəsilə həyata keçirilməsi təmin olunmuşdur. 2017-ci ildə portaldakı nağdsız ödənişlərin həcmində 2,1 milyard manat olan 36,6 milyon ödəniş tranzaksiyası emal edilmişdir və əvvəlki ilə müqayisədə əməliyyatların həcmi 1,7%, sayı isə 20,6% artmışdır.

Ən yüksək nağd dövriyyə biznes subyektləri arasında aparılır

2017-ci il ərzində MÖS vasitəsilə aparılmış əməliyyatların həcmi son 5 illə müqayisədə 91,4 milyard manat artaraq 210,2 milyard manat təşkil edib. Ötən 5 il ərzində ödəniş kartları infrastrukturunda əhəmiyyətli artımlar baş vermişdir. 2018-ci ilin əvvəlinə banklar tərəfindən dövriyyəyə buraxılmış ödəniş kartlarının sayı 5,8 milyon ədəd, bankomatların sayı 2,4 min ədəd, POS-terminalların sayı isə 65,5 min ədəd idi. Hazırda min nəfərə 591 ödəniş kartı, hər 100 min nəfərə 24,5 bankomat, hər 10 min nəfərə 66,8 POS-terminal düşür.

«MasterCard» ödəniş şirkətinin hesabatlarına görə, ən yüksək nağd dövriyyə biznes subyektlərinin öz aralarında baş ver-

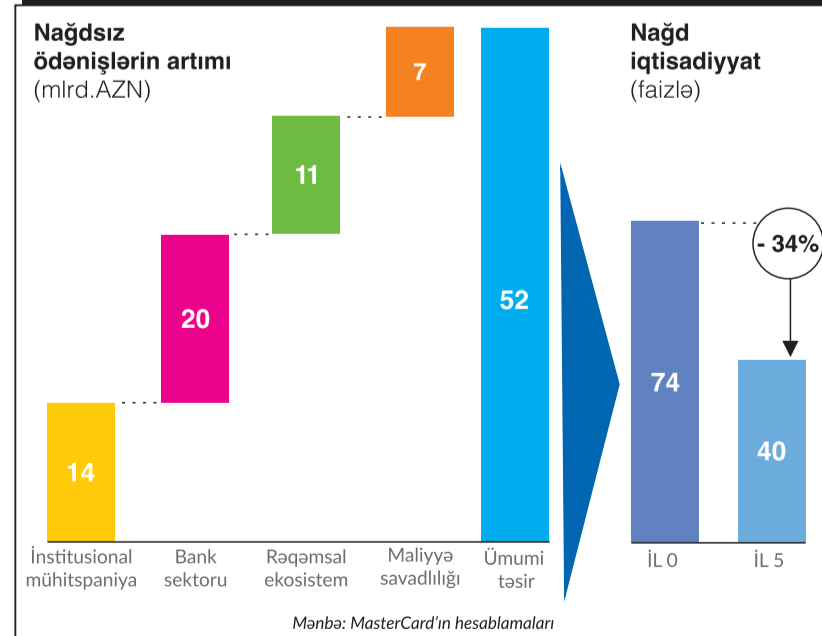
rən 180 milyard manat həcmində olan ümumi bazar dövriyyəsinin 152 milyard manatını biznesin ümumi gəlirləri təşkil edir. Sahə üzrə araşdırmaların nəticələri bu gəlirlərin 109 milyard manatının (72%) nağd gəlirlərdən ibarət olduğunu göstərir. İnformasiya Texnologiyaları və peşəkar xidmət sahələri istisna olunmaqla, digər sektorlarda nağdlaşma səviyyəsi yüksəkdir. Ümumi dövriyyənin 111 milyard manatı biznes, 52 milyard manatı istehlakçı, 18 milyard manatı isə hökumət sferasında qeydə alınıb. Qiymətləndirmələrə görə, 52 milyard manatlıq ümumi dövriyyənin 49 milyard manatı istehlakçı ilə biznes arasında dövriyyənin payına düşür. Sahə üzrə araşdırmaların nəticələri bu dövriyyənin 46 milyard manatının nağd formada həyata keçirildiyini göstərir.

Yeni qeyri-nağd ödəniş kanalları

Son illərdə İKT texnologiyalarının inkişafı, mobil telefonların kütləviləşməsi də rəqəmsal ödənişlərin dinamikasının artmasına əlverişli zəmin yaradır. Yeni innovasiyaların tətbiqi elektron danışıqlarla həyata keçirilən əməliyyatların həcmində yüksəlişə, maliyyə-əməliyyat xərclərinin aşağı salınmasını, hesablaşmalarda likvidlik riskinin azalmasını təmin edir.

Hazırda rəqəmsal ödənişlərin sürətlə inkişafına ge-

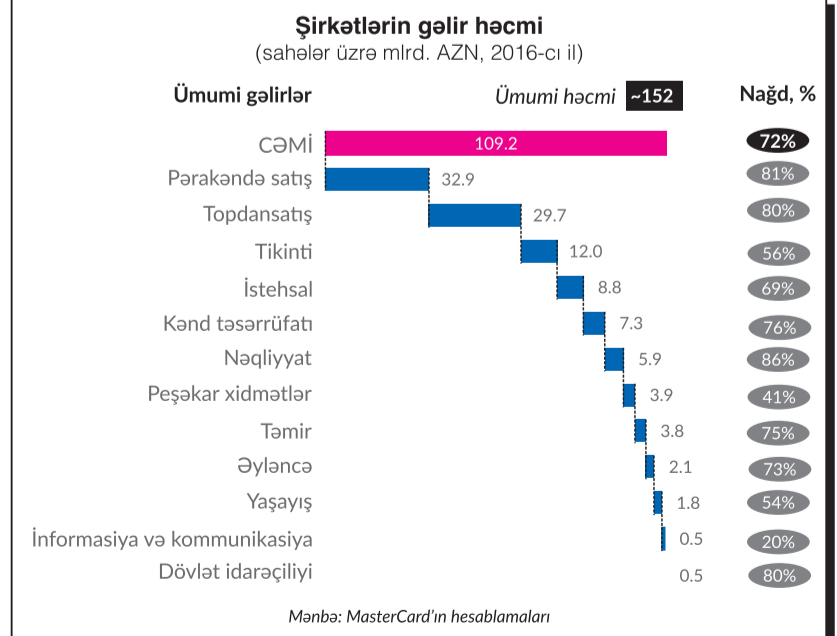
niş yol açan sürətli ödənişlər (Fast payments), QR (Quick Response) kodları və mobil tətbiqlər, bulud texnologiyasına əsaslanan POS cihazları, m-POS kimi yeni ödəniş vasitələri yaradılmışdır. Nağdsız ödənişlər sahəsində qabaqcıl mövqelər tutan ölkələrdə müşahidə edilən meyillərdən biri «ani ödənişlər» adlandırılan (Instant payments) ödəniş mexanizmlərinin tətbiqidir. Bu mexanizmlər nağdsız ödənişləri ilin bütün günlərində 24 saat ərzində real vaxt rejimində həyata keçirmək imkanını yaradır.

Gözlənilən nəticələr

Hökumətin proqnozlarına görə, Dövlət Proqramında nəzərdə tutulan tədbirlərin həyata keçirilməsi iqtisadiyyatın nağdsızlaşmasını sürətləndirəcək, real ÜDM-in və dövlət büdcəsi gəlirlərinin artmasına,

əhalinin həyat səviyyəsinin yüksəlməsinə ciddi töhfə verəcək. Rəqəmsal sahibkarlığın və rəqəmsal bankçılığın, elektron ticarətin inkişaf etdirilməsi, ödəniş xidmətləri üzrə hüquqi bazanın möhkəmləndirilməsi, yeni rəqəmsal ödəniş texnologiyalarının və smart ödəniş vasitələrinin geniş tətbiqi, region və ucqar ərazilərdə maliyyə inklüzivliyinin artırılması nağdsız dövriyyənin əhəmiyyətli dərəcədə artmasına imkan yaradacaq. Proqramda nəzərdə tutulmuş hədəflərin icrası nəticəsində nağdsız ödənişlərin illik həcmində təxminən 17 milyard ma-

Manba: MasterCard'in hesabatları

Azərbaycanda icbari tibbi sığortanın tətbiq olunması üçün maliyyələşmə mənbələri artıq dəqiqləşdirilib. İcbari Tibbi Sığorta Fonduna üç mənbədən - dövlət büdcəsindən, işəgötürənlərdən və işləyən vətəndaşlardan vəsait daxil olacaq. Əhalinin bir hissəsi isə icbari tibbi sığorta haqqı ödəməkdən azad olacaqlar ki, bunun da ağırlığı dövlət büdcəsinin üzərinə düşəcək. Daha doğrusu, hazırda dövlət büdcəsində nəzərdə tutulmuş səhiyyə xərclərinin müəyyən hissəsi icbari tibbi sığortanın maliyyələşdirilməsi üçün fondun istifadəsinə veriləcək.

Artıq işəgötürənin və işçinin hesabından tutulmalı olan icbari tibbi sığortanın hələ tam təsdiqlənməmiş tariflərinə əsasən, işəgötürənlər hər bir işçiyə görə fonda əməkhaqqının 2-2,5 faizi qədər ödəniş edəcəklər. Hazırda Azərbaycan orta aylıq əməkhaqqının 441 manat olduğunu nəzərə alsaq, işəgötürənlər hər işçiyə görə təxminən 10-12 manat ödəyəcəklər. İşçinin maaşından isə 1-2 faiz tibbi sığorta haqqı tutulacaq ki, bu da orta hesabla 5-10 manat deməkdir. Milli Məclisdə müzakirəyə çıxarılan qanun layihəsinə əsasən, uşaqlar, pensiyaçılar, əlillər icbari tibbi sığorta ödənişlərindən tam azad ediləcək. Əmək qabiliyyətli bütün vətəndaşlar isə bu vəsaiti ödəməli olacaqlar.

Gələcək ildən icbari tibbi sığorta sistemi tətbiq edilə bilər

Milli Məclisin Səhiyyə komitəsinin sədr müavini Musa Quliyev bildirib ki, icbari tibbi sığorta sisteminin gələcək ildən ölkə üzrə tətbiqinə başlanılması üçün lazım

olan tədbirlər görülür. Hazırda bu sistemin tam şəkildə tətbiqinə mane olan əsas səbəblərdən biri maliyyə mexanizmləri ilə bağlıdır: «Burada söhbət işləyən vətəndaşların sosial sığortaya cəlb olunmasından gedir.

Hazırda sosial sığortaya cəlb edilənlərin sayı 1 milyon 500 mindən çoxdur, faktiki məşğul əhalinin sayı isə 5 milyondan az deyil. Bu isə o deməkdir ki, 3,5 milyondan çox işçi qüvvəsi qeyri-leqal əməkhaqqı alır. Biz elə bir mexanizm hazırlamalıyıq ki, qeyri-leqal yolla əməkhaqqı alan işçilərin hər birinin rəsmi qeydiyyatı aparılsın. Əks halda, bu qədər işçi qüvvəsi icbari sığorta sisteminin kənarında qalacaq».

Millət vəkili qeyd edib ki, bu sistem tətbiq edildikdən sonra səhiyyə sektorunda böyük dəyişikliklər baş verəcək. Onun sözlərinə görə, dünyanın əksər ölkələrində səhiyyə xidmətlərinin maliyyələşdirilməsi icbari tibbi sığorta vasitəsilə həyata keçirilir: «Azərbaycanda icbari tibbi sığortanın tətbiqi üçün mükəmməl qanunvericilik

bazası mövcuddur. İndi ölkənin bütün bölgələrində keyfiyyətli xidmət göstərə biləcək səhiyyə müəssisələri fəaliyyət göstərir və bu sahədə kifayət qədər kadrlar potensialı var. İndi əsas məsələ icbari tibbi sığortanın maliyyə mənbələrinin müəyyən edilməsi və məqbul mexanizmlərin tapılmasıdır ki, bunların da həlli istiqamətində mühüm işlər görülüb və biz gələcək ildən icbari tibbi sığorta sisteminin ölkə üzrə tətbiqinə başlaya bilərik».

Tibbi sığortanın tətbiqi büdcəyə də müsbət təsir edəcək

İcbari tibbi sığorta sisteminin tətbiqinin büdcəyə birbaşa təsir etmək imkanları var. Tibbi sığortanın maliyyələşdirilməsi üçün lazım olan vəsaitlərin mühüm bir hissəsi işəgötürənlərdən və işçilərin maaşından tutulan sığorta ödənişləri hesabına formalaşacaq. Ekspertlərin fikrincə, əgər tibbi sığortanın maliyyə mənbələri pensiya sisteminə olduğu kimi, işəgötürən təşkilatları və işçilərin maaşından tutulan faizlər hesabına formalaşsın, bu, toblu olaraq, leqal əməkhaqqından toplanacaq. Bu isə o deməkdir ki, hazırda işləyən və aylıq əməkhaqqı alan, lakin maaş rəsmiləşdirilməyən işçilər icbari tibbi sığorta sisteminin bəhrələnmə bilməyəcəklər.

Sığortalı həyat

İcbari tibbi sığorta əməkhaqqının leqallaşdırılmasını stimullaşdıracaq, qeyri-leqal iqtisadiyyatın azalmasına şərait yaradacaq

İqtisadçı ekspert Azər Mehdiyev hesab edir ki, icbari tibbi sığortanın tətbiqi gizli məşğulluğun aradan qaldırılmasını, əməkhaqqının leqallaşdırılmasını ehtiva edən vergi daxilolmalarının artmasına da səbəb olacaq. Yəni hər bir işləyən şəxs nə qədər yüksək əməkhaqqı alacaqsa, onun dövlət ödəyəcəyi gəlir vergisinin də məbləği o qədər artacaq: «İcbari tibbi sığorta sisteminin tətbiqi və əməkhaqqının leqallaşdırılması ƏDV və mənfəət vergisi dövryyəsinin də artmasına səbəb olacaq. İşəgötürənlər işçilərə əməkhaqqını qeyri-leqal şəkildə ödəyirsə, təbii ki, onu leqal dövryyədən verə bilməz. Çünki dövlət nəzarəti orqanları işəgötürənlərin bütün gəlirlərinin və xərclərinin, o cümlədən əməkhaqqı xərclərinin hesabat sənədlərini tələb edəcək. Odur ki, maliyyə sənədlərində işəgötürən dövryyəni doğru-dürüst şəkildə təqdim etməsə, onun özü üçün ciddi problemlər yaranacaq. İşəgötürən qeyri-leqal xərclərini maliyyələşdirmək üçün qeyri-leqal dövryyə saxlayırsa, bu, artıq əlavə dəyər dövryyəsinin kiçildilməsi deməkdir. Bu isə mənfəət vergisinin azalmasına səbəb olar. Bu baxımdan, icbari tibbi sığortanın tətbiqi bütövlükdə biznes dövryyəsinin artması, gizli iqtisadiyyatın aradan qaldırılması istiqamətində növbəti addım deməkdir».

İcbari tibbi sığortanın effektiv şəkildə tətbiqi nəticəsində qeyri-leqal iqtisadiyyatın leqallaşması həm işçilərin əmək hüquqlarının təmin olunmasına, həm vətəndaşların icbari tibbi sığorta sisteminin bəhrələnməsinə, həm də vergi daxilolmalarının əhəmiyyətli şəkildə artmasına gətirib çıxara bilər: «Sahibkarlar (işəgötürənlər) Təşkilatları Milli Konfederasiyası kimi qurumlar sahibkarlarla iş aparmalıdır ki, onlar işçilərə əmək müqavilələrini rəsmiləşdirsinlər və real əməkhaqqının məbləğini maliyyə sənədlərində düzgün göstərsinlər. Əks halda, qeyri-rəsmi işçilərin icbari tibbi sığorta sisteminin imkanlarından bəhrələnmək şansları olmayacaq».

Ekspertin fikrincə, icbari tibbi sığortanın tətbiqindən sonra işçi qüvvəsi işəgötürənə ona ödədiyi əməkhaqqının tam rəsmiləşdirilməsi ilə bağlı tələbləri artıracaq. Çünki icbari tibbi sığorta sisteminin imkanlarından hər kəs yararlanmağa çalışacaq. Bu halda qeyri-leqal işçilərin hüquqlarının qorunması və əmək müqavilələrinin bağlanması istiqamətində müvafiq dövlət orqanları ciddi addımlar atmalıdır.

Statistika nə deyir...

Dünya Bankının hesablamaları

rına görə, hazırda Azərbaycanda əhalinin illik tibbi xərcləri 2,5 milyard dollar civarındadır. Dövlət büdcəsindən bu məqsədlərə ayrılan vəsaitlərin illik məbləği isə 740 milyon manatdan bir qədər çoxdur. 2016-cı ildə büdcədən səhiyyə xərclərinə ayrılan vəsaitin məbləği 744,9 milyon manat, 2017-ci ildə 775,7 milyon manat olmuşdu, bu il həmin göstərici 740,7 milyon manat səviyyəsində proqnozlaşdırılıb. Həmin vəsaitin 458,4 milyon manatın xəstəxana, poliklinika və ambulatoriyalara ayrılması nəzərdə tutulub ki, bu da ümumi səhiyyə büdcəsinin 61,9 faizini təşkil edir.

Azərbaycanda səhiyyə xidmətləri pulsuz olsa belə, əhali tibbi xərclərin böyük hissəsini öz cibindən ödəyir. Məhz buna görə də hökumət icbari tibbi sığorta sisteminin tətbiqində maraqlıdır və istəyir ki, dünya təcrübəsində olduğu kimi, sığorta xərclərinin bir hissəsini işəgötürənin və işçinin əməkhaqqı ödənişləri, digər hissəsini isə dövlət hesabına bu sistemin tətbiqinə nail olsun. İcbari tibbi sığortanın dünya təcrübəsinə uyğun şəkildə tətbiq olunması gizli əməkhaqqının leqallaşdırılmasını, qeyri-leqal iqtisadiyyatın azalmasına şərait yaradacaq.

Elxan SALAHOV

Azərbaycanda e-ticarətin vergiyə cəlb olunması qabaqcıl təcrübələrə əsaslanır

Dövlət Statistika Komitəsinin məlumatına əsasən, 2018-ci ilin yanvar-avqust aylarında Azərbaycanda 28,9 milyon manatdan artıq elektron ticarət əməliyyatı aparılıb. Onlayn rejimdə verilmiş sifarişlərin təxminən 97%-i hüquqi, 3%-i fiziki şəxslərə məxsus ticarət şəbəkələrindən daxil olub. Bu sahədə özəl sektorun təmsilçiləri olan e-ödəmə sistemi operatorlarının nümayəndələrinin payı əsas yer tutur.

Elektron ticarət üzrə ekspert, Beynəlxalq Ticarət Təşkilatının (BTT) e-kommersiya üzrə müəssisə xanım Li Tuzill Bakıda keçirilən Beynəlxalq Ticarət Forumunda çıxışı zamanı qeyd edib ki, onlayn ticarətin inkişafı üçün işlək hüquqi mexanizm və təminatlı kommunikasiya texnologiyalarının olması, global platformalarla əməkdaşlıq edən ödəniş strukturlarının yaradılması mühüm şərtlərdir. Azərbaycanda bu sahədə yaxşı infrastruktur qurulub, internet resursları və müasir mobil texnologiyaların tətbiqi həmin sahədə əlverişli mühitin təmin olduğunu göstərir. Li Tuzill hesab edir ki, elektron ticarət platformasına biznes sərmayələrinin cəlb olunması mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Azərbaycan biznes təmsilçilərinin e-ticarətə sərmayə yatırmaq mara-

nauer isə hesab edir ki, e-ticarət mühitində istehlakçıların fərdi məlumatlarının qorunması və əlverişli əməliyyatlarının təhlükəsizliyinin təmin edilməsi vacib məsələlərdəndir. Elektron ticarətin inkişafı internet-mağazalardan istifadə edən insanların hesabının etibarətdən salınması ilə bağlı münaqişələrin sayını artırır. Bu səbəbdən, onlayn maliyyə sisteminin bütün iştirakçıları analoji riskləri minimuma endirmək üçün tədbirlər görməyə məcburdur. Avropa ölkələrində onlayn ödəmələrdə müxtəlif qabaqcıl texnologiyalar tətbiq edilir və bununla sistem e-ticarət əməliyyatlarında etibarlılığın təmin olunur. Bu sahədə «VISA» və «MasterCard» şirkətləri beynəlxalq ödəniş platformaları, banklarla əməkdaşlıq edir və Azərbaycanda onlayn alış-verişlərin təh-

«Bu, global problem kimi, e-ticarətin geniş yayıldığı bütün ölkələrdə mövcuddur. Dünyanın əksər dövlətlərində e-ticarət əməliyyatları aparın müəssisələrin sayı artır, xüsusilə transmilli şirkətlərin çoxalması vergi pozuntularının sayından da çoxalmasına səbəb olur, vergi nəzarətinin həyata keçirilməsi çətinləşir. Hətta ən inkişaf etmiş ölkələrin vergi sistemi vasitəsilə e-ticarət sahəsində vergilərə tam nəzarət etmək mümkün deyil. Həmin ölkələr neçə illərdir ki, bu istiqamətdə araşdırmalar, təhlillər aparır, vergi nəzarətinin gücləndirilməsi üçün inziyətli metodlardan istifadənin artırılması yollarını, mübarizə tədbirləri mexanizmlərini nəzərdən keçirir. Avropada bununla bağlı hər ölkənin öz mübarizə metodları var. Ümumi yanaşma bundan ibarətdir ki, elektron ticarətdə qanunsuz məşğul olan sahibkarlıq subyektlərinə qarşı sərt cərimələr sistemi tətbiq edilməlidir. Bəzi ölkələr digər inziyətli vasitələrdən istifadə ilə bağlı qanunvericilikdə dəyişikliklər də planlaşdırırlar».

Qeyd edək ki, Azərbaycanda e-ticarətin vergiyə cəlb olunması Avropa ölkələrinin qabaqcıl təcrübəsinə əsaslanır. E-ticarət qaydasında məsələn alış istisna olmaqla, bütün xidmətlər vergiyə cəlb edilir. Qeyri-rezidentlər tərə-

«Tax free» ödənişləri onlayn aparılacaq

Azərbaycan bankları və ödəniş şirkətləri «TaxFree4U» və «EU4digital» platformasına inteqrasiya olunacaqlar

Avropa İttifaqının rəqəmsal xidmətlər və informasiyaların genişləndirilməsi layihəsinin meneceri, «EU4digital» platformasının eksperti Valeri Virkovski qeyd edib ki, «Tax-free» sisteminin onlayn mobil versiyasının tətbiqinin genişləndirilməsi üçün müxtəlif ölkələrdə iş aparılmaqdadır. Həmin layihələrin ən mühüm komponentlərindən biri Avropa ölkələrində alış-veriş zamanı ödənilmiş ƏDV-nin qaytarılmasının ən sadə yolu «EU4digital» platformasıdır.

Bildirilib ki, hazırda «Tax free» sisteminə daha çox standart mexanizm tətbiq olunur. Başqa sözlə, xarici ölkə vətəndaşlarının aldıqları mala görə qaytarılan ƏDV hava limanlarındakı və digər yerlərdəki «Tax free» məntəqələrindən alınır. Bundan əlavə, standart xidmətlərlə yalnız partnyor mağazalar şəbəkələrində edilən alış-verişlərə görə ödənilmiş ƏDV məbləğlərini geri almaq mümkündür. «TaxFree4U» adlanan onlayn ödəniş sistemi isə bütün mağazalardan alınan mallara görə «Tax-free»nin qaytarılmasını təmin edir: vətəndaş öz ölkəsinə geri qayıtdıqdan sonra ƏDV məbləği nağdsız qaydada mobil bankçılıq yolu ilə ona qaytarılır. Həmin şəxs ƏDV-ni öz ölkəsində bank hesabına köçürülmə, yaxud mobil operator va-

sitesilə onlayn ödənilmə yolu ilə əldə edir. «TaxFree4U» və «EU4digital» platformalarının əsas üstünlüyü rahatlığın təmin edilməsi və vaxt itkisinə yol verilməməsidir. Müştəri alış-veriş zamanı mağaza tərəfindən təqdim olunmuş «Tax free» bəyannamə formasını gözəmədən qəbzlərini götürüb öz ölkəsinə döndür, smartfon cihazlarına «Tax free» mobil əlavəsini «AppStore» və «GooglePlay»dan yükləyir və qəbzın şəklini çəkib müvafiq ünvanı göndərir. «TaxFree4U» xidməti inteqrasiya olunduğu bank və ödəniş qurumları vasitəsilə həmin məbləği müştərinin hesabına köçürür və ƏDV 48 saat ərzində müştərinin kartına daxil olur.

Bu mexanizm rəqəmsal ödə-

nişlər layihəsinin ən innovativ mobil versiyası hesab olunur. Almaniya, İngiltərə, İspaniya, İtaliya, Finlandiyada bu mobil ödəniş sistemi geniş yayılıb.

Azərbaycan Banklar Assosiasiyasından bildirilib ki, ölkədəki bankların ƏDV-nin qaytarılmasını təmin edən xidmətlərə inteqrasiya üçün müvafiq işlər aparılır. Bəzi banklar həmin sistemə inteqrasiya olunub, ancaq bank və mobil operatorların xarici ödəniş platformaları ilə bu istiqamətdə əməkdaşlığı davam etdirilir və Azərbaycan bank, mobil və onlayn ödəniş operatorları «TaxFree4U» xidmətinə və «EU4digital» platformasına tam inteqrasiya olunacaqlar.

ELBRUS

RƏQƏMLƏRİN DİLİ İLƏ

- ▲ Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Fondu bu ilin sentyabr ayında keçirilən valyuta hərəclarında **400 milyon** ABŞ dollarınadək vəsait satıb.
- ▲ Oktyabrın 1-də Mərkəzi Bank tərəfindən vəsaitlərin cəlb olunması üzrə keçirilmiş növbəti depozit hərəcində tələb **1.061,2 milyon** manat, hərəcın nəficesində bağlanmış depozit əqdələri üzrə orta ölçülmüş faiz dərəcəsi isə 8,01 təşkil edib.
- ▲ Azərbaycan Dövlət Neft Şirkətinin Türkiyədə quraçağı yeni neft-kimya kompleksinin **1,6-2 milyard** ABŞ dollarına başa gələcəyi proqnozlaşdırılıb.
- ▲ Bu ilin səkkiz ayında paytaxt Bakıda əsas kapitala **7888,6 milyon** manat vəsait yönəldilib ki, bunun da **5280,8 milyon** manatı və ya 66,9%-i bilavasitə tikinti-quraşdırma işlərinin yerinə yetirilməsinə sərf olunub.
- ▲ Bakıda xam neftin hasilatı **25 milyon 434,3 min** ton (qaz kondensatı daxil olmaqla), əmtəəlik təbii qaz istehsalı isə **12 milyard 82,4 milyon** kubmetr olub.
- ▲ Bu ilin əvvəlindən indiyədək Sahibkarlığın İnkişafı Fondunun xətti ilə sahibkarlara **113 milyon** manat həcmində güzəştli kredit verilib.
- ▲ Bakı şəhərində tikinti materiallarının istehsalı sahəsində fəaliyyət göstərən müəssisələr tərəfindən istehsal edilən məhsulun ümumi dəyəri əvvəlki ilin müvafiq dövrünə nisbətən sabit qiymətlərlə 11,9% artaraq **302,9 milyon** manat təşkil edib.

«Azərbaycanda tam işlək mexanizmə malik mükəmməl elektron ticarət platforması qurmaq mümkündür

ğını artırmaq üçün onları bu sahəyə təşviq etmək lazımdır. Çünki e-ticarət sektoru həm yaxşı gəlir gətirən, həm də biznes riskləri aşağı olan sahədir. Bu gün dünyanın ən güclü ödəniş platformalarının e-ticarətdən əldə etdiyi gəlirlər tikinti və sənaye sektorunu üstələyib. Xarici ölkələrin nüfuzlu ödəniş şirkətləri ilə əməkdaşlığın artırılması vacibliyini toxunan xanım Li Tuzill Azərbaycanda tam işlək mexanizmə malik mükəmməl e-ticarət platforması qurmağın mümkün olduğunu vurğulayıb. O, təmsil etdiyi təşkilatın ölkəmizdə elektron ticarətin fəaliyyətini təmin edən rəqəmsal ekosistemin formalaşdırılmasına dəstək verəcəyini bildirib.

Avropa İttifaqının elektron xidmətlər və elektron ticarətin inkişafı layihəsinin eksperti Udo Li-

lükəsizliyinin təmin edilməsini nəzərdə saxlayır.

E-ticarət sektorunda dünya liderlərindən olan Tailandın Elektron Biznes Mərkəzinin layihə direktoru Kulziraz Pakavaşilesin dediyinə görə, təmsil etdiyi ölkədə e-ticarətdə vergi məsələləri gəlir vergisi ilə tənzimlənir. Dünyanın inkişaf etmiş ölkələrində e-ticarətin vergiyə cəlb olunmasında gəlir vergisi ilə bərabər, ƏDV-nin tətbiqi üstün rol oynayır. Əksər ölkələrdə e-ticarət subyektləri adi ticarətdən fərqləndirilmədən, eyni qaydada ƏDV-yə cəlb olunur. Bütün ödəyicilərə, yerli və xarici sahibkarlıq subyektlərinə eyni səviyyədə vergi yükü tətbiq edilir. Vergi nəzarətinə gəlincə, ekspert hesab edir ki, e-ticarətin miqyasının artması vergidən yayınma hallarının da çoxalmasına səbəb olur:

fəndən Azərbaycan rezidentlərinə ölkəmizin hüduclarından kənarada birbaşa göstərilən xidmətlər istisna olmaqla, bütün e-ticarət xidmətləri ƏDV tutulan sahələrə aiddir. Qeyri-rezidentlər tərəfindən Azərbaycanın hüduclarından kənarada elektron qaydada təşkil olunan lotereya, yarış və müsabiqələrdə iştirakla bağlı ödənilən vəsaitə 18% dərəcə ilə ƏDV tətbiq edilir. Eyni zamanda, qeyri-rezidentlərə məxsus «elektron pul kisələri»ndə yaradılmış hesaba köçürülən vəsaitdən ödəməni həyata keçirən yerli banklar, xarici bankın Azərbaycan Respublikasında filialı və ya poçt rabitəsinin milli operatoru tərəfindən 10% dərəcə ilə ödəmə mənbəyində vergi hesablanır və alıcının hesabından tutulur.

Elbrus CƏFƏRLİ

Vergi ödəyicisinin sualı var...

Samira Musayeva

Vergilər Nazirliyinin
Vergi siyasəti departamentinin baş direktoru
vergi ödəyicilərinin suallarına cavab verir

Elektron ödənişdən ƏDV tutulması

Estoniyada təhsil alan tələbəyə həmin ölkənin sığorta şirkətinin göstərdiyi tibbi sığorta xidmətinin müqabilində elektron qaydada aparılan ödənişdən bank tərəfindən ƏDV hesablanmalıdır?

Vergi Məcəlləsinin 169.1-ci maddəsinə əsasən, ƏDV-nin məqsədləri üçün qeydiyyatdan alınmayan qeyri-rezident Azərbaycan Respublikasının ərazisində və Məcəllənin 169.2-ci və ya 169.5-ci maddələrində adı çəkilən vergi agenti üçün xidmət göstərsə və ya iş görürsə (o cümlədən elektron ticarət qaydasında Azərbaycan Respublikasının hüddullarından kənarda otel xidmətlərinin və aviabiletlərin sifarişini üzrə xidmətlər istisna olmaqla, işlərin görülməsi və xidmətlərin göstərilməsi), Məcəllənin 11-ci fəslinin məqsədləri üçün işlərin görülməsi və ya

xidmətlərin göstərilməsi 169.1-ci maddəyə uyğun qaydada vergiyə cəlb edilir.

Qeyd olunanlara əsasən:

Fiziki şəxs, yəni tələbə tərəfindən qeyri-rezidentlə bağlanmış tibbi sığorta müqaviləsinə əsasən (sahibkarlıq fəaliyyəti ilə bağlı olmayan şəxsi məqsədlər üçün), qeyri-rezident tərəfindən ona Azərbaycan Respublikasının hüddullarından kənarda göstəriləcək tibbi xidmətlərə görə qeyri-rezidentə elektron qaydada ödənilən sığorta haqlarına banklar tərəfindən ƏDV hesablanır.

ƏRAZİ VERGİ ORQANLARINDA

● Salyanda 5 sayılı ƏVİ-nin əməkdaşları rayon ərazisində fəaliyyət göstərən bir qrup vergi ödəyicisi ilə görüş keçirmişlər. Tədbirdə ölkədə həyata keçirilən iqtisadi islahatlardan, o cümlədən vergitutma sahəsində görülmüş işlərin mahiyyəti və əldə olunmuş nəticələr, son zamanlar vergi sisteminə sahibkarların maraqlarının müdafiəsi istiqamətində atılmış əhəmiyyətli addımlar görüş iştirakçılarının diqqətinə çatdırılmışdır. Qarşılıqlı fikir mübadiləsi şəraitində keçən görüşdə vergidən yayınma hallarının qarşısının alınması məqsədilə sənədləşmə prosesinin elektronlaşdırılması səviyyəsinin və nəticə etibarilə iş keyfiyyətinin yüksəldilməsinə nail olunması barədə vergi ödəyicilərinə tövsiyələr verilmişdir.

● Beyləqan şəhərində 8 sayılı ƏVİ tərəfindən təşkil olunmuş tədbirin əsas məqsədi «Elektron hökumət» portalının imkanları və istifadəsi aqaydaları, nağdsız ödənişlərdən, o cümlədən POS-terminaldan istifadə, qeyri-rəsmi məşğulluğun aradan qaldırılması, idxal əməliyyatları zamanı vergidən yayınan şəxslərdə aparılacaq nəzarət tədbirləri, tətbiq ediləcək maliyyə sanksiyaları və digər mövzularla bağlı vergi ödəyicilərinin məlumatlandırılması və maarifləndirilməsi olmuşdur. Müzakirə olunan məsələlər ətrafında qarşılıqlı fikir mübadiləsi aparılmış və vergi ödəyicilərinin maraqlandıran suallar cavablandırılmışdır.

● Göyçay rayonunda 9 sayılı ƏVİ-nin əməkdaşları tərəfindən rayonda fəaliyyət göstərən bələdiyyələrlə keçirilmiş görüşdə vergi inzibatchılığının, o cümlədən vergi uçotunun təkmilləşdirilməsi və şəffaflaşdırılması, eləcə də elektron qaimə-fakturanın tətbiqi, uçotu və istifadə qaydaları və digər məsələlər barədə ərazi idarəetmə orqanlarının nümayəndələrinə ətraflı məlumat verilmişdir. Görüşdə, həmçinin, vergi qanunvericiliyində əksini tapmış anlayışlar, yeni vergi bəyannamələri və hesabat formaları, vergi ödəyiciləri ilə partnyorluq münasibətlərinin dərinləşdirilməsi, şəffaf vergi xidmətlərinin göstərilməsi və s. mövzularda suallar ətrafı cavablandırılmışdır.

● Daşkəsəndə 12 sayılı Ərazi Vergilər Departamentinin əməkdaşları rayonda fəaliyyət göstərən bələdiyyə üzvləri, icra nümayəndələri və vergi ödəyiciləri ilə görüş keçirmişlər. Tədbirdə əmək münasibətlərinin rəsmiləşdirilməsi, vergi ödəyicilərinin qeydiyyat və uçot məsələləri, eləcə də elektron qaimə-fakturalar, sadələşdirilmiş vergi üzrə sabit məbləğin tətbiqi və digər məsələlər ətrafında müzakirələr aparılmış, iştirakçıların çoxsaylı sualları cavablandırılaraq müvafiq izahatlar verilmişdir.

● Sumqayıtda 2 sayılı ƏVD-nin əməkdaşları departamentin əhatə dairəsinə daxil olan ərazilərdə fəaliyyət göstərən vergi ödəyiciləri ilə görüş keçirmişlər. Tədbirdə vergi uçotunun şəffaflaşdırılması, vergidən yayınma hallarının qarşısının alınması, vergitutma bazasının genişləndirilməsi, vergi ödəyiciləri tərəfindən vergilərin düzgün hesablanaraq dövlət büdcəsinə köçürülməsi və digər məsələlər barədə məlumatlandırma işi aparılmışdır. Tədbir zamanı əmək haqlarının düzgün bəyan edilməsi, əmək müqaviləsi hüquqi qüvvəyə minmədən işəgötürən tərəfindən fiziki şəxslərin hər hansı işlərin, xidmətlərin yerinə yetirilməsinə cəlb edilməsinə görə Əmək Məcəlləsində nəzərdə tutulmuş qaydalar, elektron qaimə-fakturanın tətbiqinin vacibliyi və digər məsələlər ətrafında müzakirələr aparılmışdır.

● Tərər şəhərində 11 sayılı ƏVD-nin əməkdaşları tərəfindən rayonda fəaliyyət göstərən bir qrup sahibkar, idarə və müəssisələrin rəhbərləri və baş mühasiblərinin iştirakı ilə görüş keçirilmişdir. Tədbir zamanı görüş iştirakçılarına vergi qanunvericiliyi və inzibatchılığının müxtəlif istiqamətləri barədə ətraflı məlumatlar verilmiş, elektron xidmətlərin əhəmiyyətindən bəhs edilmişdir. Maarifləndirici məqsəd daşıyan görüşdə iştirakçıların sualları ətrafı cavablandırılmışdır.

● Yevlax şəhərində 11 sayılı ƏVD-nin əməkdaşları ilə «Vergi dostları» arasında görüş keçirilmişdir. Görüşdə «Vergi dostları» layihəsinin məqsədinin ictimai nəzarət, məmur-sahibkar təmaslarının azaldılması, e-xidmətlərdən istifadəyə geniş yer verilməsi, cəmiyyətdə vergi mədəniyyətinin formalaşdırılması olduğu diqqətə çatdırılmış, digər məsələlər ətrafında fikir mübadiləsi aparılmışdır.

Mənfəət vergisinin hesablanması qaydası

Azərbaycanda mövcud olan 9 növ vergi arasında mənfəət vergisi ümumi vergi daxi olmalarında payına görə ilk üçlüyə daxildir. Bu vergi üzrə toplanan vəsaitlərin məbləği ənənəvi olaraq ƏDV və gəlir vergisindən sonra üçüncü ən iri vergi növüdür.

Bəri başdan deyək ki, vergi ödəyicisinin gəliri ilə gəlirdən çıxılan xərci arasındakı fərq onun mənfəəti hesab olunur. Mənfəət vergisi dedikdə, məhz gəlirlərin mənfəət hissəsindən hesablanmış vəsait nəzərdə tutulur ki, bu zaman vergidən azad edilən gəlir mənfəət vergisinə daxil edilmir. Azərbaycan Respublikasında rezident və qeyri-rezident müəssisələr mənfəət vergisinin ödəyiciləridir. Fiziki şəxs olmayan hər hansı xarici şəxs birgə sahibkarlıq fəaliyyətinin obyektı olmadıqda sübut etməyinə, ona mənfəət vergisinin ödəyicisi olan müəssisə kimi baxılır. Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyinə müvafiq olaraq yaradılmış hüquqi şəxslərə digər hesablara malik olan filialları, struktur bölmələri və ya digər ayrıca bölmələri mənfəət vergisinin ödəyiciləri deyil.

Rezident müəssisə üçün vergitutma obyektı həm Azərbaycan Respublikasında, həm də ölkənin hüddullarından kənardakı mənbələrdən əldə edilmiş mənfəətdir. Qeyri-rezident müəssisələr üçün vergitutma obyektı isə yalnız Azərbaycan Respublikasındakı mənbələrdən əldə edilmiş mənfəətdir. Ölkəmizdə daimi nümayəndəlik vasitəsilə fəaliyyət göstərən qeyri-rezident müəssisənin daimi nümayəndəliklə bağlı əldə etdiyi mənfəətdən vergi tutulur. Belə vergi ödəyicisi fəaliyyətdən əldə etdiyi mənfəətdən, yəni daimi nümayəndəliyi ilə bağlı Azərbaycan mənbəyindən əldə etdiyi ümumi gəlirinin həmin gəlirin əldə edilməsinə çəkilən xərclər çıxıldıqdan sonra qalan məbləğindən vergi ödəyir.

Qeyri-rezident müəssisənin Azərbaycan Respublikasındakı daimi nümayəndəliyi ilə bağlı olmayan əmlak təqdim etməsindən təqvim ili ərzində Azərbaycan mənbəyindən əldə etdiyi ümumi gəlirindən həmin gəlirə aid olan xərclər çıxıldıqdan sonra vergi tutulur.

Vergi dərəcələrinin hesablanması qaydası

O ki qaldı vergilərin necə hesablanmasına - mənfəət vergisinin ödəyicisi kimi vergi uçotuna alınan hüquqi şəxs hesabat ili ərzində əldə etdiyi mənfəətdən, yəni əldə olunan vergi tu-

tulan gəlirlərlə bu gəlirlərin əldə edilməsinə çəkilən xərclərin fərqindən 20 faiz dərəcə ilə mənfəət vergisini hesablamalıdır. Hesablanmış verginin məbləği hesabat ilindən sonrakı il martın 31-dən gec olmayaraq vergi orqanına bəyan edilir.

Qeyri-rezident hüquqi şəxslərin daimi nümayəndəliklə bağlı olmayan, lakin Azərbaycan mənbəyindən əldə edilən ümumi gəlirindən ƏDV və aksizlər çıxılmaqla) ödəmə mənbəyində aşağıdakı dərəcələrlə vergi tutulur:

- rezident müəssisə tərəfindən ödənilən dividenddən -10 faiz;
- rezident banklara, maliyyə lizinzi həyata keçirən rezident şəxslərə və ya qeyri-rezidentin banklarına, maliyyə lizinzi həyata keçirən qeyri-rezidentin Azərbaycan daimi nümayəndəliyinə kreditlər (sudadalar), depozitlər üzrə ödənilən faizlər istisna olmaqla, rezident müəssisə tərəfindən və ya qeyri-rezidentin daimi nümayəndəliyi tərəfindən, yaxud bu cür nümayəndəliyin adından ödənilən faizlərdən, o cümlədən maliyyə lizinzi əməliyyatları üzrə ödənilən ssuda faizlərdən - 10 faiz;
- rezident müəssisənin və ya sahibkarın riskin sığortasına və ya təkrar sığortasına dair müqaviləyə uyğun olaraq sığorta ödəmələri - 4 faiz;
- Azərbaycan Respublikası ilə digər dövlətlər arasında beynəlxalq rəhbər və ya beynəlxalq daşımalar həyata keçirilərkən rabitə və ya nəqliyyat xidmətləri üçün rezident müəssisənin ödəmələrindən - 6 faiz;
- icarə haqqından və royaltidən - 14 faiz;
- idman-mərc oyunlarından, lotereyaların keçirilməsindən, habelə digər yarışlardan və müsabiqələrdən pul şəklində əldə edilən uduşlardan (mükafatlardan) iştirakla bağlı ödənilən pul vəsaiti (pul qoyuluşu) çıxılmaqla qalan məbləğdən - 10 faiz;
- siyahısı hər il Azərbaycan Respublikasının Prezidenti tərəfindən müəyyən edilən güzəştli vergi tutulan ölkələrdə təsis edilmiş (qeydiyyatdan keçmiş) subyektlərə rezidentlər və qeyri-rezidentlərin daimi nümayəndəlikləri tərəfindən birbaşa və ya dolaylı əldə edilən ödənişlərdən - 10 faiz;
- digər işlərin görülməsindən, xidmətlərin göstərilməsindən əldə edilən, habelə Azərbaycan mənbəyindən əldə olunan sair gəlirlərdən - 10 faiz;
- rezident müəssisənin maddəli işlə əlaqədar ödədiyi gəlir (ay-

lıq gəlir vergisinin dərəcələrinə uyğun olaraq).

Qeyri-rezidentin daimi nümayəndəliyindən mənfəət vergisindən əlavə olaraq həmin nümayəndəliyin xalis mənfəətdən ödəmə mənbəyində qeyri-rezidentə köçürdüyü hər hansı məbləğdən 10 faiz dərəcə ilə vergi tutulur.

Yeri gəlmişkən, mövcud qanunvericiliyə əsasən, vergi ödəyicisi vergi tutulan gəlirin (mənfəətin) dəqiq əks etdirilməsi üçün sənədləşdirilmiş məlumat əsasında gəlir və xərclərinin vaxtlı-vaxtında dəqiq uçotunu aparmağa borcludur. İqtisadi fəaliyyət sahələri üzrə vergitutma məqsədləri üçün gəlirlərin və xərclərin uçotunun aparılması qaydaları Azərbaycan Respublikasının Prezidenti tərəfindən müəyyən edilir. Vergi ödəyicisi vergi ili ərzində eyni metodu tətbiq etmək şərti ilə vergilərin uçotunu kassa və ya hesablamalar metodu ilə apara bilər.

Kassa metodu ilə uçot aparılan vergi ödəyicisi gəliri əldə edəndə və ya gəlir onun sərə-

dəyiciləri hesabət ilindən sonrakı ilin mart ayının 31-dən gec olmayaraq vergi orqanlarına bəyannamə təqdim etməlidirlər. Vergi ili üçün bəyannamənin müəyyən edilmiş vaxtnadək son hesablama aparılmalı və vergi ödənilməlidir. Müəssisə Azərbaycan Respublikasında sahibkarlıq fəaliyyətini dayandırdıqda, bu barədə 30 gün müddətində vergi orqanlarına bəyannamə verməlidir. Belə olan halda, müəssisə üçün hesabat dövrü vergi ilinin əvvəlindən müəssisənin sahibkarlıq fəaliyyətini dayandırdığı günə qədər olan dövrü əhatə edir. Hüquqi şəxs və ya qeyri-rezidentin daimi nümayəndəliyi ləğv edildikdə, ləğv etmə komissiyası və ya vergi ödəyicisi bu barədə qanunvericiliklə müəyyən edilmiş qaydada vergi orqanına məlumat verməlidir. Hüquqi şəxslər rüb başa çatdıqdan sonra 15 gündən gec olmayaraq cari ödəmələri dövlət büdcəsinə ödəməlidirlər. Bələdiyyə və mülkiyyətində olan müəssisə və təşkilatlar isə mənfəət vergisini yerli büdcəyə ödəyirlər.

Cari vergi ödəmələrinin məbləğini müəyyənləşdirməyin iki metodu var:

1. Hər ödəmənin məbləği əvvəlki vergi ilində hesablanmış vergi məbləğinin 1/4 hissəsinə təşkil edir.
2. Vergi ödəyicisi cari vergi ödəmələrinin məbləğini bu rübdəki gəlirinin həcmi onun keçən ilin ümumi gəlirində (gəlirdən çıxılan məbləğlər nəzərə alınmadan) verginin xüsusi çəkisini göstərən əmsalə vurmaqla müəyyənləşdirə bilər.

camna verildə, həmin gəliri nəzərə almalı və gəlirdən öz xərclərini yalnız bu xərcləri çəkdiyi zaman çıxmalıdır. Vergi ödəyicisinin nağd pul vəsaitini aldığı, nağdsız ödəmədə isə pul vəsaitinin bankda onun hesabına və ya sərəncamçı ola biləcək vergi orqanına arayış təqdim edilmişdir. Vergi ödəyicisi cari vergi ödəmələrinin məbləğini müəyyənləşdirmək üçün ikinci metodu seçdikdə hər rüb başa çatdıqdan sonra 15 gün ərzində mənfəətdən və ya gəlirdən hesablanmış cari vergi məbləği barədə vergi orqanına arayış təqdim edilmişdir. Vergi ödəyicisi cari vergi ödəmələrinin məbləğini müəyyənləşdirmək üçün tətbiq etdiyi metod barədə məlumat vermədikdə vergi orqanı birinci metodu tətbiq edir və həmin metod vergi ilinin sonundakı dəyişdirilə bilməz. Cari vergi ödəmələri vergi ili üçün vergi ödəyicisindən tutulan verginin məbləğinə aid edilir. Mənfəət vergisi bəyannaməsinin və ya vergi öhdəliyinin yaranması barədə müvafiq arayışı əsas olmadan məyyən edilən müddətdə təqdim etməyən vergi ödəyicisinin 40 manat məbləğində maliyyə sanksiyası tətbiq olunur.

Bəyannamələri necə təqdim etməli...

Mənfəət vergisinin hesabat dövrü təqvim ili sayılır. Vergi

Hazırladı:
Elxan SALAHOV

Azərbaycan Respublikasının Vergi Məcəlləsinin 124.1-ci maddəsinə əsasən, daşınmaz əmlak üçün icarə haqqından ödəmə mənbəyində 14 faiz dərəcə ilə vergi tutulur. İcarə haqqı vergi ödəyicisi kimi uçotda olmayan fiziki şəxs tərəfindən ödəniləndə icarəyə verən bu maddəyə uyğun olaraq 14% dərəcəsi ilə vergini özü ödəyir və Vergi Məcəlləsinin 33-cü və 149-cu maddələrinə uyğun olaraq, vergi uçotuna alınıb bəyannamə verir.

Mənzili kirayəyə götürən fiziki şəxs vergi ödəyicisi kimi vergi orqanında uçotda olduğu halda (VÖEN-i varsa) mənzili kirayəyə verən fiziki şəxsə ödədiyi icarə haqqından 14% dərəcəsi ilə vergini tutmalı və həmin məbləği dövlət büdcəsinə ödəməlidir. İcarə haqqından vergi ödəyən fiziki şəxs vergi orqanına vergi bəyannaməsi təqdim etməlidir. Kirayə verən əldə etdiyi gəlirdən ödəmə mənbəyində vergi tutulduğu üçün onun həmin gəlirindən vergi tutulmur.

Fiziki şəxs mənzili hüquqi şəxsdən kirayəyə götürdüyü halda, kirayəyə götürən fiziki şəxsin vergi orqanında qeydiyyatda

Mənzil kirayəsinə vergi tətbiqi

olub-olmamasından asılı olmayaraq, hüquqi şəxsə ödədiyi kirayə haqlarından ödəmə mənbəyində vergi tutulmur. Hüquqi şəxs əldə etdiyi həmin kirayə haqlarından 20% dərəcəsi ilə mənfəət vergisi ödəyir.

Qeyd edək ki, kirayəyə verən şəxs qanunvericilikdə nəzərdə tutulan vergiləri ödəməkdən yayınarsa, o, Vergi Məcəlləsinin 57-ci, 58-ci və 59-cu maddələri ilə müəyyən olunmuş qaydada məsuliyyət daşıyır:

- Vergi Məcəlləsinin 58.2-ci maddəsinə əsasən, müəyyən olunmuş müddətdə vergi orqanlarından uçota alınmamasına görə 40 manat məbləğində maliyyə sanksiyası tətbiq edilir;
- Vergi Məcəlləsinin 57.1-ci maddəsinə əsasən, bəyannamə vermək öhdəliyi olan vergi ödəyicisi tərəfindən əldə etdiyi və ya ödədiyi icarə haqlarına görə vergi orqanına Vergi Məcəlləsi ilə müəyyən olunmuş müddətdə hesabat təqdim edilməsinə görə 40 manat məbləğində maliyyə sanksiyası

tətbiq edilir;

- Vergi Məcəlləsinin 58.1-ci maddəsinə əsasən, verginin (o cümlədən ödəmə mənbəyində verginin) hesabatda göstərilən məbləği verginin hesabatda göstərilməli olan məbləğin nisbətən azaldılmışdırsa, habelə büdcəyə çatması vergi məbləği hesabat təqdim etməklə yayındırılmışdırsa, vergi ödəyicisinə azaldılmış və ya yayındırılmış vergi məbləğinin 50%-i miqdarında maliyyə sanksiyası tətbiq edilir;
- Vergi Məcəlləsinin 59.1-ci maddəsinə əsasən, vergi məbləğləri qanunvericiliklə müəyyən edilmiş müddətdə ödənilmədikdə, ödəmə müddətindən sonrakı hər bir ötmüş gün üçün vergi ödəyicisindən və ya ödəmə mənbəyində vergini tutmağa və büdcəyə köçürməyə borclu olan şəxsdən ödənilməmiş vergi məbləğinin 0,1%-i məbləğində faiz tutulur.

Fəxriyyə İKRAMQIZI

Türkiyəyə TANAP vasitəsilə 400 milyon kubmetr Azərbaycan qazı çatdırılıb

Trans-Anadolu (TANAP) boru kəməri vasitəsilə İndiyə nəzərdə tutulan qazı Türkiyəyə təxminən 400 milyon kubmetr qaz daşınıb. Bu həcm dekabrın sonuna kimi 1 milyard kubmetrə çatacaq. TANAP-la 2019-cu il ərzində 2 milyard, 2020-ci ildə 4 milyard, 2021-ci ildə isə 6 milyard kubmetr Azərbaycan təbii qazı Türkiyəyə çatdırılacaq. Artıq TANAP-ın ikinci fazası üzrə tikinti işlərinin 97 faizi başa çatıb. Boru kəməri gələn ilin birinci yarısında «Trans-Adriatik» (TAP) qaz boru kəmərinə birləşmək üçün hazır vəziyyətə gətiriləcək.

Qeyd edək ki, Xəzərin Azərbaycan sektorundakı «Şahdəniz-

2» yatağından çıxarılan qazı Türkiyəyə və Avropaya nəql edəcək TANAP Türkiyə-Gürcüstan sərhədində Cənubi Qafqaz Boru Kəmərinə, Türkiyə-Yunanistan sərhədində isə TAP qaz boru kəmərinə birləşəcək.

TANAP-ın Gürcüstan-Türkiyə sərhədi-Əskişəhər 56 düym diametrlili hissəsinin uzunluğu 1350 kilometr, Əskişəhər-Türkiyə-Yunanistan sərhədi boyunca 48 düym diametrlili hissəsinin uzunluğu isə 480 kilometrdir. Kəmərin ilkin ötürücülük qabiliyyəti 16 milyard kubmetrdir və sonradan bu həcm 31 milyard kubmetrə də artırılması nəzərdə tutulur.

«Bir pəncərə» biznes mühitinin yaxşılaşdırılmasında mühüm rol oynayır

Oktyabr ayının 25-də 2008-ci ildən tətbiq edilən sahibkarlıq subyektlərinin qeydiyyatının «Bir pəncərə» sisteminin yaradılmasının 10 ili tamam olacaq.

Azərbaycanda dövlət-sahibkar münasibətlərinin inkişaf etdirilməsi, qanunvericiliyin və inzibati prosedurların təkmilləşdirilməsi, biznesə qanunsuz müdaxilələrin və sını maneələrin aradan qaldırılması, sahibkarlığa dövlət dəstəyi mexanizmlərinin formalaşdırılması, maarifləndirmə və müxtəlif növ xidmətlərin göstərilməsi sahələrini əhatə edən kompleks tədbirlər həyata keçirilir.

Ölkəmizdə bazar iqtisadiyyatına keçid ilk mərhələsində biznesə başlamaq məqsədilə qeydiyyata düşmək üçün müxtəlif

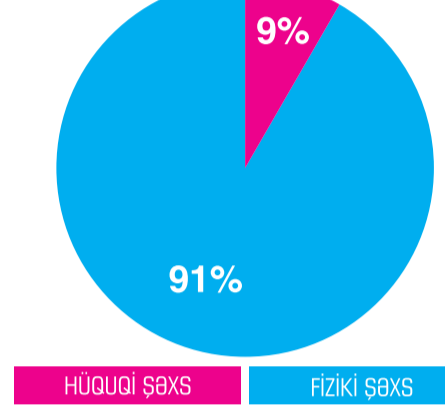
məsinin reyting cədvəlində Azərbaycan Respublikası 51 pillə irəliləyərək 64-cü yerdən 13-cü yerə yüksəldi və dünyada «ən islahatçı ölkə» kimi tanındı. Biznes mühitinin yüngüllüyü reytingində də ölkəmiz 64 pillə irəliləyərək 97-ci yerdən 33-cü yerə yüksəldi. Yaxşı haldır ki, sonrakı illərdə də bu tendensiya davam etdi. 2017-ci ildə ictimaiyyətə açıqlanmış «Doing Business-2018» hesabatında Azərbaycanın adı «Biznesə başlama» reytinginə görə hesabata daxil edilən 190 ölkə arasında 18-ci yerdə göstərilirdi.

Vergilər Nazirliyinin təklifləri əsasında qanunlarda edilmiş dəyişikliklər 2011-ci ilin ikinci yarısından fiziki şəxslərin, 2012-ci ilin fevralından isə kommersiya hüquqi şəxslərin (yerli investisiyalı məhdud məsuliyyətli cəmiyyətlərin) qeydiyyatının elektron qaydada aparılmasına şərait yaradıb.

2012-2018-ci illərdə qeydiyyata alınmış 51.580 kommersiya hüquqi şəxsdən 26.966-sı, yəni 52,3%-i e-qeydiyyata keçib. Təkcə cari ilin əvvəlindən ümumi qeydiyyata elektron qeydiyyatın xüsusi çəkisi 69,8 %-ə qədər yüksəlib.

İqtisadçı ekspert Rəşad Əliyev «Bir pəncərə» sistemini biznes mühitinin yaxşılaşdırılmasında ən mühüm rol oynayan addımlardan biri kimi qiymətləndirir: «Sistem - qeydiyyat prosedurlarının sürətləndirilməsi, qeydiyyat xidmətinin artırılması və

«Bir pəncərə» prinsipi ilə qeydiyyata alınmış sahibkarların nisbəti

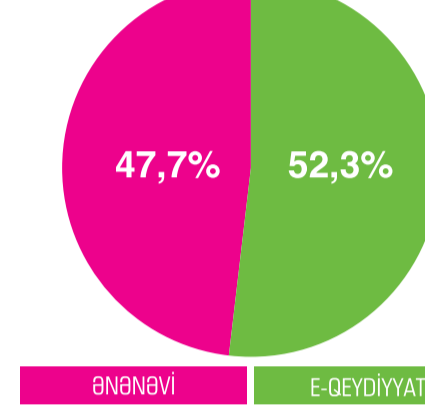

dövlət orqanlarında ümumilikdə 1 aydan 2 ayadək müddət və 13 prosedurdan keçmək, eyni məzmunlu sənədlərin müxtəlif orqanlara ayrı-ayrılıqda təqdim edilməsi tələb olunurdu. Bu isə əksər hallarda bürokratik əngəllər və sürüldürməçilik yaradırdı.

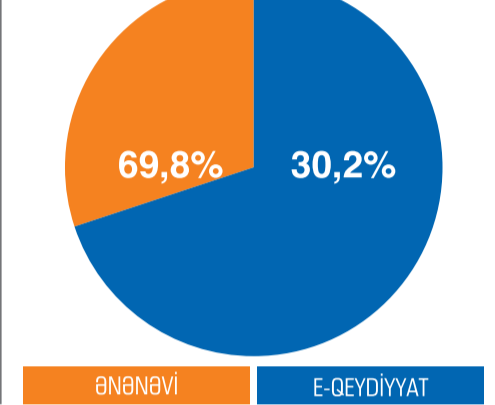
Ölkə Prezidentinin sahibkarlıq subyektlərinin qeydiyyatının «bir pəncərə» prinsipi əsasında aparılmasına dair 25 oktyabr 2007-ci il tarixli sərəncamından sonra kommersiya hüquqi şəxslərin qeydiyyat prosedurlarının sayı 13-dən 6-ya, sərəf edilən müddət isə 53 gündən 8 günə, o cümlədən sif qeydiyyat aparılmasına sərəf olunan müddət 3 günə, qeydiyyatın aparılması üçün təqdim edilmiş olan sənədlərin sayı 5 dəfədən çox azaldıldı.

Bu sistemin tətbiqi beynəlxalq aləmdə də ölkəmizin nüfuzunun artmasına təkan verdi. Dünya Bankının «Doing Business-2009» hesabatının «Biznesə başlama» böl-

2012-2018-ci illər üzrə kommersiya hüquqi şəxslərin qeydiyyat nisbəti

2018-ci ilin yanvar-avqust aylarında kommersiya hüquqi şəxslərin qeydiyyat nisbəti

Sahibkarlıq subyektlərinin «Bir pəncərə» prinsipi ilə qeydiyyatının aparıldığı 10 il ərzində Vergilər Nazirliyi tərəfindən 844.553 sahibkarlıq subyekti qeydə alınmış ki, bunun da 76.346-sı kommersiya hüquqi şəxs, 773.335-i fiziki şəxs olub.

Vergilər Nazirliyi tərəfindən digər qeydiyyat qurumlarına məlumatların ötürülməsi, kommersiya qurumlarının dövlət qeydiyyatı məlumatları üzrə hesabatların «Vergilər» qəzetində dərc edilməsi və nazirliyin rəsmi internet saytında yerləşdirilməsi təmin edilmişdir. Qeydiyyat məlumatları real vaxt rejimində mərkəzləşdirilmiş qaydada aidiyyəti dövlət qurumlarına ötürülür. Bu məqsədlə həmin təşkilatların hər biri ilə müvafiq razılaşmalar imzalanıb.

nəhayət, «insan faktoru» ilə bağlı bir sıra mənfəət halların aradan qaldırılmasına səbəb oldu. Qeydiyyat prosedurlarının asanlaşdırılması kiçik sahibkarlığın inkişafına da öz töhfəsini verdi. Sistemin tətbiqi həm də müxtəlif ölkələrdə biznes mühitinin artırılması ilə məşğul olan beynəlxalq təşkilatların nəzərindən qaçmadı və tədqirəlayiq hal kimi qiymətləndirildi.

F. İKRAMQIZI

Kənd təsərrüfatında vergi uçotu...

Aqrar sahədə uçotun çatışmazlığı şəffaflığı və hesabatlılığı şübhə altına alır

Hazırda vergi sistemində aparılan islahatların əhatə etdiyi məsələlər arasında sahibkarlıq və təsərrüfat subyektlərində maliyyə hesabatlılığının düzgün qurulması və uçotun təşkil xüsusi yer tutur. Əks halda, bu, vergi ödəyiciləri tərəfindən ikili mühasibat əməliyyatlarının aparılmasına, dövrüyyələrin gizlədilməsinə səbəb olur.

Vergilər Nazirliyinin Vergi siyasəti departamentinin direktor müavini Şamil Ərəbov bildirir ki, kənd təsərrüfatı məhsullarının istehsalı ilə məşğul olan şəxslərin aqrar sahəyə marağının artırılması məqsədilə onlara 1999-cu ildən, torpaq vergisi istisna olmaqla, vergi güzəştləri tətbiq edilir. Müsahidələr göstərir ki, vergi güzəştlərinin tətbiqi kənd təsərrüfatı məhsullarının istehsalının artmasına, daha mənbət investisiya mühitinin yaradılmasına, rəqabətə davamlı ixrac potensialının gücləndirilməsinə müsbət təsir etməklə yanaşı, bəzi hallarda vergi intizamının aşağı düşməsinə də şərait yaradıb. Əksər hallarda gəlirlərin və xərclərin uçotu lazımı qaydada aparılmır, ilkin sənədlər, o cümlədən malların alışı və satışı təsdiq edən qaimə-fakturalar, təhvil-təslim aktları tərtib edilmir, vergi orqanlarına bəyannamələr verilmir və ya təhrif olunaraq təqdim edilir, əmək münasibətləri rəsmiləşdirilmir. Kənd təsərrüfatı məhsullarının emalını və tədarük qaydasında satışı həyata keçirən şəxslər istehsalçılarıdan aldığı malları rəsmiləşdirmirlər ki, bununla da növbəti satış əməliyyatlarının həcmi, vergi tutulmalı olan dövrüyyəni müəyyənəlməkdə mümkündür.

gi mübahisələrinin yaranması-na gətirib çıxarır.

Uçotun olmaması investisiyalara marağı azaldır

Kənd təsərrüfatı ölkə iqtisadiyyatında mühüm yer tutur: ölkədə ümumi daxili məhsulun 5,3%-i bu bölmədə istehsal olunur. Aqrar sahədə çalışan işçilər ümumi məşğul əhalinin təxminən 40%-ni təşkil edir. Maliyyə-vergi məsələləri üzrə mütəxəssis Radil Fətullayev qeyd edir ki, dövlət aqrar sahədə çalışanlara qayğı göstərərək məsuliyyətli güzəştlər etsə də, həmin sahənin təmsilçiləri öz təsərrüfatlarının uçot və hesabat sisteminin qurulmasına kifayət qədər diqqət yetirmirlər: «Araşdırmalar göstərir ki, kənd təsərrüfatı məhsulları istehsalçıların 10%-də ilkin uçot təşkil edilməyib. Bazar iqtisadiyyatı şəraitində bütün istehsal subyektləri təsərrüfat hesabı prinsipləri əsasında fəaliyyət göstərir, bu isə öz növbəsində, gəlirlərin formalaşmasına təsir edən çoxsaylı amillərin - əkin sahələrinin, bəslənilən mal-qaranın strukturunun, məhsul istehsalında iştirak edən xərclərin tərkibinin, dəyişən və sabit xərclər amilinin, ömtəə bazarlarında qiymətlərin dəyişmə meyllinin və s. dərindən təhlil olunmasını tələb edir. Bunun üçün isə təsərrüfatın iqtisadi cəhətdən əsaslandırılmış biznes planının olması, gündəlik yerinə yetirilən əməliyyatların və bununla əlaqədar faktiki xərclərin, məhsul satışından daxil olan vəsaitin

itin, ümumiyyətlə, bütün gəlir və xərclərin uçotunun aparılması zəruridir. Bütün bunlara nail olmadan heç bir təsərrüfat subyekti səmərəli fəaliyyət göstərə bilməz».

Mütəxəssis qeyd edir ki, fermerlər yalnız rəsmi şəkildə işə cəlb etdikləri işçilərin əməkhaqqına görə maddəli işlə əlaqədar gəlir vergisinin uçotunu və ödəmə mənbəyindən gəlirlərinin vergisinin uçotunu aparırlar. Bu da fermerin vergi-maliyyə göstəriciləri haqqında müfəssəl məlumat almağa imkan vermir. Bundan başqa, regionlarda hər il kənd təsərrüfatı məhsulları ilə əlaqədar bölgələr üzrə ölkənin və beşdirilməkdə olan ayrı-ayrı kənd təsərrüfatı məhsullarının uçotu dəqiq aparılmadığına görə, bölgələr üzrə düzgün informasiya əldə etmək imkanları da məhduddur. Uçotun olmaması kənd təsərrüfatı sektoruna investisiya qoymaq istəyən şəxslərin marağının azalmasına gətirib çıxarır.

Mühasibat sənədləri barədə məlumatlılıq problemləri yol açır

Ölkəmizdə kənd təsərrüfatı sektorunda mühasibat məsələləri «Mühasibat uçotu haqqında» Qanun, «Maliyyə hesabatlarının beynəlxalq standartlara və kommersiya təşkilatları üçün milli mühasibat uçotu standartlarına əsasən mühasibat uçotunun aparılması Qaydaları» və digər normativ-hüquqi aktlar vasitəsilə tənzimlənir. Həmin hüquqi sənədlərə əsasən, «kənd təsərrüfatı üzrə» ayrıca mühasibat uçotunun standartı hazırlanıb və əsas məqsəd aqrar sahə ilə bağlı uçotun tətbiqi, maliyyə hesabatlarının təqdimatı və açıqlamalarının təsvirini verməkdir. Standartlara əsasən, kənd təsərrüfatı fəaliyyəti ilə məşğul olan şəxslər bioloji aktivləri, məhsulları, digər əməliyyatlar haqqında məlumatları uçot sənədlərində əks etməlidir.

R.Fətullayevin sözlərinə görə, təsərrüfat rəhbərlərinin böyük əksəriyyəti dəyişən və sabit xərclər, ümumi gəlir və xalis gəlir haqqında elementar təsəvvürlərə belə malik deyil: «İlkin uçotun aparılmadığına və təsərrüfat-maliyyə fəaliyyəti təhlil edilməyinə görə, özəl təsərrüfat sahibləri və ya rəhbərləri hansı məhsulları istehsalını gəlirlər, hansının zərərli başa gəldiyini ayırd edə bilmirlər. Bütün bunlar təsdiq edir ki, özəl təsərrüfatların səmərəli təsərrüfat-maliyyə fəaliyyəti təmin etmək üçün sahibkarların maliyyə savadlılığı artırılmalı, onlar üçün sadə uçot formaları yaradılmalı və maliyyələşmə mənbələrinə uyğun şəffaf hesabat sistemi və müvafiq təhlil mexanizmi hazırlanmalıdır».

Strateji yol xəritəsi tələb edir ki...

«Azərbaycan Respublikasında kənd təsərrüfatı məhsullarının istehsalına və emalına dair Strateji Yol Xəritəsi»ndə aqrar sahədə hesabatlılığın və şəffaflığın təmin edilməsi üçün düzgün mühasibat-uçot məsələsinin təşkil mühüm tapşırıqlardan biri kimi müəyyən edilmişdir. Sənəddə göstərilir ki, uçot sisteminin qurulması kənd təsərrüfatının gələcək inkişafı istiqamətlərinin düzgün müəyyənəlməsinə, sahə üzrə siyasətin işlənilməsinə, əsasən, kənd təsərrüfatı məhsullarının emalına və təsərrüfatı bölməsinə və kənd rayonlarına aid inkişaf planlarının və layihələrin yoxlanılıb qiymətləndirilməsinə, müvafiq informasiya bazasının yaradılmasına imkan verir. Bu sahədə şəffaflığın təmin edilməsi üçün «Elektron kənd təsərrüfatı» informasiya sisteminin yaradılmaqla fəaliyyəti təşkil mühüm tapşırıqlardan biri kimi müəyyən edilmişdir. Vergilər Nazirliyinin Avtomatlaşdırılmış Vergi İnformasiya Sistemi ilə elektron məlumat mübadiləsi aparılmalıdır.

Elbrus CƏFƏRLİ

BİR CÜMLƏ - BİR XƏBƏR

Tehranda Dəmir Yollarının Əməkdaşlıq Təşkilatının beynəlxalq yükdaşımalarına həsr olunan XI konfransında, Azərbaycan da daxil olmaqla, Çin, Rusiya, Şərqi Avropa və bir sıra Asiya dövlətlərinin dəmir yolları təşkilatlarının rəhbərləri iştirak edirlər.

«Made in Azerbaijan» brendinin təşviqi məqsədilə İqtisadiyyat Nazirliyinin dəstəyi və Azərbaycanda İxracın və İnvestisiyaların Təşviqi Fondunun təşkilatçılığı ilə sentyabrın 30-dan oktyabrın 5-dək Qazaxıstanın Almatı və Şimkent şəhərlərinə ixrac missiyası təşkil olunub.

Beynəlxalq Əmək Təşkilatı və Azərbaycan Respublikası Sahibkarlar (İşgötürənlər) Təşkilatları Milli Konfederasiyasının birgə təşkilatçılığı ilə «Azərbaycanda effektiv işgötürənlər təşkilatı» mövzusunda keçirilən dördgünlük təlim başa çatıb.

VƏTƏNDAŞLARIN NƏZƏRİNƏ!

Əmək müqaviləsinin rəsmiləşdirilməsi

İşə qəbul olunarkən işgötürənlərdən əmək müqaviləsinin bağlanmasını tələb edin. Əmək müqaviləsi ilk növbədə sosial maraqlarınızın təmin olunmasına xidmət edir və rəsmiləşdirilməmiş əmək fəaliyyətinə razılaşmaqla Siz gələcəkdə dövlətin sosial təminatından və bir sıra üstünlüklərdən məhrum olursunuz.

İşçinin hüquqları və üstünlükləri	Əmək müqaviləsi ilə fəaliyyət göstərdikdə	Əmək müqaviləsiz fəaliyyət göstərdikdə
8 saatlıq iş hüququ	✓	✗
Əmək məzuniyyətindən istifadə hüququ	✓	✗
Peşə-əmək qabiliyyətinin itirilməsi hallarında icbari sığorta hüququ	✓	✗
Xəstəlik və işdən çıxma müavinətinin tam həcmində alınması hüququ	✓	✗
Gələcəkdə layiqli əmək pensiyasının alınması imkanı	✓	✗
İpoteka və digər kreditləri almaq imkanı	✓	✗
Məhkəmədə hüquqların müdafiəsi	✓	✗

İşgötürənlə əmək müqaviləsi bağlamaqla və rəsmi əməkhaqqı ödəməyi tələb etməklə Siz gələcəyinizi indidən düşünmüş olursuz. Unutmayın ki, Sizə ödənilən rəsmi əmək haqları - sabah üçün sabit sosial təminatınızın təminatıdır!

Bununla bağlı hüquqlarınız pozularsa, vergi ödəyicilərinə xidmət mərkəzlərinə və ya «195-1» Çağrı Mərkəzinə müraciət edə bilərsiniz.

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI VERGİLƏR NAZİRLİYİ

Əmək müqavilələrinin rəsmiləşdirilməsi qanunun tələbidir

Əmək müqaviləsinin bağlanması və əmək haqlarının leqallaşdırılması ilk növbədə iqtisadi sistemdəki şəffaflıq prinsiplərinin və işçilərin sosial maraqlarının təmin olunmasına yönəldilib. Mövzunu hüquqşünas Xəyal Məmmədyanlı şərh edir

Əmək münasibətlərinin tərəfləri

Əmək münasibətləri işçilərlə işgötürənlər arasında əmək müqaviləsi əsasında yaranır və əmək hüquq normaları ilə tənzimlənir. Əmək münasibətlərinin bir tərəfi qismində işçi, digər tərəfində isə işgötürən çıxış edir. İşçi işgötürənlə fərdi qaydada yazılı əmək müqaviləsi (kontrakt) bağlayaraq müvafiq iş yerində haqqı ödənilməklə çalışan fiziki şəxsdir. 15 yaşına çatmış hər bir şəxs əmək müqaviləsi bağlamaq hüququna malikdir. İşgötürən - tam fəaliyyət qabiliyyətli olub işçilərlə əmək müqaviləsi (kontrakt) bağlamaq, ona xitam vermək, yaxud onun şərtlərini dəyişdirmək hüququna malik mülkiyyətçi və ya onun təyin etdiyi (müvəkkil) müəssisənin rəhbəri, səlahiyyətli orqanı, habelə fiziki şəxsdir.

Əmək müqaviləsi - işgötürənlə işçi arasında fərdi qaydada bağlanan əmək münasibətlərinin əsas şərtlərini, tərəflərin hüquq və vəzifələrini əks etdirən yazılı müqavilədir.

Müqavilə necə bağlanılır...

Əmək müqaviləsinin bağlanması haqqında məlumatların elektron informasiya sisteminə daxil edilməsi sadə bir prosedürdür. Əmək müqaviləsi bildirişləri «Elektron hökumət» portalının autentifikasiya vasitəsilə istifadə edilməklə işgötürənlər və ya həmin portalda yerləşdirilmiş «Səlahiyyətli şəxsin qeydiyyatdan keçirilməsi» xidməti vasitəsilə işgötürənin səlahiyyət verdiyi şəxslər tərəfindən Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyinin elektron informasiya sistemində daxil edilir. Sonra həmin nazirlik tərəfindən təqdim olunan xidmətlər siyahısından «Əmək müqaviləsi bildirişinin qeydiyyata alınması və bu barədə işgötürənə məlumat verilməsi» elektron xidməti seçilir. Bu zaman gücləndirilmiş elektron imzaya əsasən, işgötürən barəsində müəyyən məlumatlar - VÖEN, sığortaedənin uçot nömrəsi, hüquqi şəxs olduqda adı, hüquqi ünvanı, əlaqə telefonları, fiziki şəxs olduqda soyadı, adı, atasının adı, şəxsiyyəti təsdiq edən sənədin nömrəsi, verildiyi tarix, sənədi verən orqan, sosial sığorta şəhadətnaməsinin nömrəsi barədə məlumatlar sistem tərəfindən avtomatik rejimdə müəyyən olunur. Digər əlaqə məlumatları bölməsi isə işgötürən tərəfindən doldurulur. «Düzəliş» və «Ləğv» düymələri vasitəsilə məlumatlara düzəliş edilə və ya silinə bilər.

Əməliyyatların sadələşdirilməsi və sürətləndirilməsi məqsədilə «Əmək müqaviləsi bildirişləri»nin bir çox göstəricilərində eyni məlumat olarsa, əmək müqaviləsi bildirişini daxil edərkən onu şablon kimi yadda saxlamaq mümkündür. Növbəti bildiriş sistemə daxil edilərkən «Şablonun yüklə» bölməsində bazada saxlanılmış şablonlardan biri seçilərkən, yalnız fərdi məlumatları şablonla dəyişməklə onu sistemə daxil etmək olar.

Əmək müqaviləsi bağlayan işçinin əldə etdiyi hüquqlar

İşçi işgötürənlə əmək müqaviləsinin rəsmiləşdirilməklə qanunvericiliklə müəyyən edilmiş minimum məbləğdən aşağı olmayan əməkhaqqı almaq; səkkiz saatlıq iş; əmək məzuniyyətindən istifadə; peşə-əmək qabiliyyətinin itirilməsi hallarında icbari sığorta; xəstəlik və işdən çıxma müavinətinin tam həcmində almaq hüququna, eləcə də gələcəkdə layiqli əmək pensiyası ilə təmin olunmaq, ipoteka və digər kreditləri almaq və s. imkannına malik olur.

FƏXRİYYƏ

Qanunvericiliyin tələblərinin pozulması sosial problemlərə yol açır

Vergi qanunvericiliyi ilə müəyyən olunmuş vəzifələrə əməl etmək hər bir vətəndaşın borcu olsa da, müşahidələr göstərir ki, heç də bütün hallarda vergi ödəyiciləri Vergi Məcəlləsi ilə müəyyən edilmiş vəzifələrinə məsuliyyətlə yanaşmır və vergi qanunvericiliyinin tələblərinə tam əməl etmirlər. Qanunvericiliyin pozulması istiqamətində ən aktual mövzulardan biri işçilərin əmək müqaviləsi bağlanmadan işə cəlb olunmasıdır.

Mütəxəssisin fikrincə, dünya tərəfindən tətbiq olunan vahid sosial vergi sisteminin Azərbaycanda da həyata keçirilməsinin vaxtı çatıb: «Belə olan halda, işgötürənlərin xərcləri azalar və nəticədə qeyri-rəsmi məşğulluğun və əməkhaqqının leqallaşdırılması mümkün olar, əmək müqavilələri ilə çalışan maddəli işçilərin sayı artar. Bu addım iqtisadiyyatda ucotun və hesabatlılığın səviyyəsinə də müsbət təsir göstərər».

«Azad İstehlakçılar» İctimai Birliyinin sədri Eyyub Hüseynov isə bildirir ki, bir çox təsərrüfat subyektlərində işçilərlə əmək müqaviləsi bağlanmasına baxmayaraq, bəzi sahibkarlar vergidən yayınmaq üçün başqa neqativ vasitələrdən istifadəyə cəhd edirlər. Bu, daha çox ictimai-iaşə, ticarət və xidmət sahələrində kassa çəkənlərinin, ödəniş qəbzlərinin, ciddi hesabat blanklarının verilməməsi ilə müşayiət olunur: «Əlimizdə sadlıq evləri, restorantlar, özəl səhiyyə müəssisələri, kreditlə telefon satışı həyata keçirən mağazaların fəaliyyətindəki qanunsuzluqlar barədə kifayət qədər faktlar mövcuddur. Bu sahələrdə həm əmək müqaviləsi, həm də ödəniş sənədlərinin verilməsi və mühasibat-ucot işinin təşkilində ciddi pozuntular mövcuddur».

E.Hüseynovun fikrincə, Vergilər Nazirliyi tərəfindən nəzarət-kassa aparatlarının istifadəsi vəziyyətini öyrənmək məqsədilə ictimai təşkilatlarla birgə maarifləndirici monitorinqlər keçirilməsi ciddi fayda verə bilər.

E. CƏFƏRLİ

«Sosial hüquqların araşdırılması» İctimai Birliyinin sədri Mais Əliyev bildirir ki, işçilərin müqavilə olmadan işə cəlb edilməsi vergi qanunvericiliyinin tələblərinin pozulması halı ilə yanaşı, ciddi sosial problemlərdənir. Əmək müqaviləsi olmayan işçilər dövlət tərəfindən ölkə vətəndaşlarına şamil edilmiş sosial müdafiə tədbirlərindən kənar qalır, pensiya təminatından məhrum olurlar: «İşçilərlə əmək müqaviləsinin bağlanması istiqamətində dövlət strukturları, xüsusilə də Vergilər Nazirliyi tərəfindən müəmmadi məlumatlandırma tədbirlərinin həyata keçirilməsinə baxmayaraq, bu sahədə problemlər hələ də tam həllini tapmır. Vergi orqanlarının bütün sahibkarlıq obyektlərində qanunlara əməl edilməsi vəziyyətini yoxlamaq üçün geniş imkanlar və hədsiz səlahiyyətləri yoxdur: nazirliyin əsas funksiyası vergilərin büdcəyə ödənilməsinin təmin etməkdir. Ona görə də bu sahədə optimal yol və işlək mexanizm tapılmalıdır».

M.Əliyev hesab edir ki, işgötürənlərin işçilərlə əmək müqaviləsi bağlanmasında əsas səbəblərdən biri ölkədə məcburi dövlət sığorta

haqqının yüksək olmasıdır: «İctimai təşkilat olaraq, biz ölkədə fəaliyyət göstərən hüquqi və hüquqi şəxs yaratmadan sahibkarlıq fəaliyyəti ilə məşğul olan fiziki şəxslərə, eləcə də xarici şirkətlərdə işgötürənlər tərəfindən əmək qanunvericiliyinin tələblərinə əməl olunması vəziyyətini araşdırırıq. Biza ünvanlanan mürciətlərin öksəriyyətində sosial sığorta haqqının yüksək olması diqqətə çatdırılır. Sahibkarlar bu səbəbdən işçilərlə əmək müqaviləsi bağlamır və ya xidməti müqavilə bağlamaqla kifayətlənirlər. Belə hallar isə təbii ki, qeyri-leqal məşğulluğun yaranmasına və nəticədə vergidən yayınmaya səbəb olur. Hazırda ölkəmizdə 5 milyon əmək qabiliyyətli insan müvafiq orqanlarda qeydə alınıb, onların cəmi 1 milyon 500 min nəfəri Sosial Müdafiə Fondunun ödəyicisidir, 3,5 milyon şəxs əmək rəsmiləşdirilməsindən kənarıdır. Sosial verginin həddinin yüksək olması «kölgə iqtisadiyyatı»nın genişlənməsinin əsas səbəblərindənir. Hesab edirik ki, sadələşdirilmə problemlərin həlli məqsədilə sahibkarların fiskal yükü azaldılmalı, sosial yığım sisteminə ciddi islahatlar aparılmalıdır».

Azərbaycan iqtisadi baxımdan regionda ən stabil dövlətdir

Dünyada baş verən iqtisadi və siyasi proseslər bəzi ölkələrdə milli valyutaların dəyərini itməsinə və qiymət artımına səbəb olub. Bu proses Cənubi Qafqaz və region ölkələrində də müşahidə olunub. Cari ilin avqust ayında qeyd olunan ölkələrdə, Azərbaycan istisna olunmaqla, milli valyutalar ABŞ dolları ilə müqayisədə öz dəyərini itirib.

Gürcüstan mətbuatı iqtisadçı ekspert və analitiklərin fikirlərinə is-

tinadla yazır ki, ötən ay Türkiyə lirası dollar qarşısında 39,4 faiz, Rusiya rublu 9,8 faiz, Gürcüstan lirası 3,5 faiz, Ermənistan dramı isə 0,8 faiz ucuzlaşıb. Region ölkələri arasında yalnız Azərbaycan manatı öz mövqeyini qoruyub saxlayıb və 0,3 faiz möhkəmlənib. Ekspertlərin fikrincə, türk lirası və rublun dəyərini itirməsi əsasən ABŞ-ın bu ölkələrə təbii etdiyi sanksiyalarla əlaqədardır.

Gürcü analitiklərin hesablamalarına görə, avqust ayında Türkiyə-

də illik inflyasiya 17,9 faiz, Rusiyada 3,1 faiz, Ermənistanda 3,3 faiz olub. Bu sahədə də ən aşağı göstərici Azərbaycanı qeydə alınıb. İyul ayına olan vəziyyətə görə, 2017-ci ilin eyni dövrü ilə müqayisədə ölkəmizdə qiymət artımı cəmi 1,6 faiz təşkil edib. Ekspertlərin fikrincə, bu, respublikamızda milli istehsal artımı və iqtisadiyyatın inkişafı ilə əlaqədardır. Bununla da Azərbaycan region ölkələri arasında ən stabil dövlət statusunu qoruyub saxlayır.

2018-ci ilin oktyabr ayı ərzində vergi orqanına təqdim edilməli bəyannamələr və ödənilməli

VERGİLƏR

2018-ci ilin sentyabr ayı üzrə vergi ödəyiciləri tədiyyəçisi olduqları

- Əlavə dəyər vergisi bəyannaməsinin;
- Aksiz bəyannaməsinin;
- Yol vergisi bəyannaməsinin;
- Mədən vergisi bəyannaməsinin;
- Pul vəsaitlərinin nağd çıxarılmasına görə sadələşdirilmiş verginin bəyannaməsinin;
- Uduşlardan (mükafatlardan) əldə edilən gəlirdən ödəmə mənbəyində tutulan vergi bəyannaməsinin

cari ilin oktyabr ayının 22-dən gec olmayaraq vergi orqanına təqdim etməli və hesablanmış vergiləri həmin müddətədək tam həcmdə dövlət büdcəsinə ödəməlidirlər.

- **Daşınmaz əmlak** təqdim edən şəxslərdən ödəmə mənbəyində tutulan sadələşdirilmiş verginin bəyannaməsi notariusların tərəfindən **cari ilin oktyabr ayının 22-dən gec olmayaraq** vergi orqanına təqdim edilməlidir (vergi əməliyyatı aparıldığı gün - 1 bank günü ərzində ödənilir).

2018-ci ilin 3-cü rübünə görə vergi ödəyiciləri tədiyyəçisi olduqları

- **Sadələşdirilmiş verginin bəyannaməsinin** və
- **Ödəmə mənbəyində tutulan vergi bəyannaməsinin** cari ilin **oktyabr ayının 22-dən gec olmayaraq** vergi orqanına təqdim etməli və rüb üzrə hesablanmış vergiləri həmin müddətədək tam həcmdə dövlət büdcəsinə ödəməlidirlər.
- **Müddətli işlə əlaqədar ödəmə mənbəyində tutulan vergi bəyannaməsi** (ƏDV və sadələşdirilmiş vergi ödəyiciləri istisna olunmaqla) cari ilin **oktyabr ayının 22-dən gec olmayaraq** vergi orqanına təqdim edilməli və sentyabr ayı üzrə hesablanmış vergi həmin müddətədək tam həcmdə dövlət büdcəsinə ödənilməlidir (ƏDV və sadələşdirilmiş verginin ödəyiciləri bəyannaməni illik - növbəti ilin yanvar ayının 31-dən gec olmayaraq təqdim edirlər).
- **Xüsusi notariusların gəlir vergisi bəyannaməsi** cari ilin **oktyabr ayının 22-dən gec olmayaraq** vergi orqanına təqdim edilməli və sentyabr ayı üzrə hesablanmış gəlir vergisi həmin müddətədək tam həcmdə dövlət büdcəsinə ödənilməlidir.
- **Dövlət rüsumu haqqında hesabat** cari ilin **oktyabr ayının 22-dək** vergi orqanına təqdim edilməlidir; notariat hərəkətlərinə görə dövlət rüsumu notarius tərəfindən qəbul edilərək **2 bank günü**, xarici ölkələrdəki diplomatik nümayəndəliklərdə aparılan konsul əməliyyatları üçün alınan dövlət rüsumu **1 ay**, digər dövlət rüsumları isə tutulduqdan sonra **1 bank günü** ərzində dövlət büdcəsinə köçürülməlidir.

Gəlir və mənfəət vergisi ödəyiciləri tərəfindən

2018-ci ilin 3-cü rübü üzrə hesablanmış cari ödəmələr **oktyabr ayının 15-dən gec olmayaraq** dövlət büdcəsinə ödənilməlidir.

Qeyd: 20.10.2018-ci il tarixi qeyri-iş gününə təsadüf etdiyindən, 2018-ci ilin sentyabr ayı və 3-cü rübü üzrə bəyannamələrin təqdim edilməsinin və vergilərin ödənilməsinin son müddəti 22.10.2018-ci il tarixinə keçirilmişdir.

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI VERGİLƏR NAZİRLİYİ

Hüquqi şəxslərin dövlət qeydiyyatı və uçotu

Vergi nəzarətini həyata keçirmək məqsədilə hər bir vergi ödəyicisinə respublika ərazisində vahid olan və vergi ödəyicisi tərəfindən mühasibat, statistika, vergi və digər sənədlərdə hökmən göstərməli olan vergi ödəyicisinin eyniləşdirmə nömrəsi (VÖEN) verilir.

Hüquqi şəxslər dövlət qeydiyyatı haqqında sənədlərdə qeyd olunmuş hüquqi ünvan, Azərbaycan mənbəyindən gəlir əldə edən və bu gəlirdən ödəmə yerində vergi ödəməyən qeyri-rezidentlər həmin gəlirin alındığı yer üzrə vergi uçotuna alınır və müvafiq olaraq onlara VÖEN verilir. Bütöçə və qeyri-kommersiya təşkilatlarının olduğu yerdən kənarında yerləşən bölmələri ayrıca uçota alınır və onlara VÖEN verilməlidir.

Sahibkarlıq fəaliyyətini həyata keçirən hüquqi şəxslərin sərbəst balans, cari və ya başqa hesablara malik olan filialları, struktur bölmələri və ya digər ayrıca bölmələri, habelə qeyri-rezidentin ölkə qanunvericiliyinə müvafiq olaraq yaradılmış filialları və daimi nümayəndəlikləri ayrıca uçota alınır və müvafiq olaraq onlara VÖEN verilir. Bütöçə və qeyri-kommersiya təşkilatlarının olduğu yerdən kənarında yerləşən bölmələri ayrıca uçota alınır və onlara VÖEN verilməlidir.

E-qeydiyyat

Azərbaycan Respublikası vətəndaşlarının, əcnəbi və vətəndaşlığı olmayan şəxslərin və yerli investisiyalı məhdud məsuliyyətli cəmiyyətlərin elektron formada dövlət qeydiyyatına və vergi uçotuna alınması məqsədilə Vergilər Nazirliyinin www.taxes.gov.az internet saytının «Xidmətlər» bölməsinin «E-xidmətlər» altbölməsinin «Kommersiya hüquqi şəxslərin onlayn qeydiyyatı» xidmətindən istifadə edilə bilər.

Kommersiya hüquqi şəxslərin e-qeydiyyatı zamanı «Mobil imza» və ya elektron imza kartı və kartoxuyucu qurğu tələb olunur.

Vergi uçotuna alınmaq üzrə öhdəliyin yaranması

Vergi orqanları tərəfindən dövlət qeydiyyatına alınmış kommersiya və publik hüquqi şəxslərə, habelə xarici kommersiya hüquqi şəxslərin nümayəndəlik və filiallarına qanunvericiliyə müvafiq qaydada dövlət qeydiyyatına alındığı zaman VÖEN verilir və həmin andan onlar vergi uçotuna alınmış hesab edirlər. Bu zaman verilən dövlət qeydiyyatı haqqında şəhadətnamə həm də vergi ödəyicisinin vergi uçotuna alınmasını təsdiq edən şəhadətnamə hesab olunur.

Naxçıvan MR istisna olunmaqla, respublika ərazisində təsis edilən xarici investisiyalı kommersiya hüquqi şəxslərin, xarici kommersiya hüquqi şəxslərin filial və nümayəndəliklərinin, habelə maliyyə-sənaye qruplarının, bankların, investisiya fondlarının, sığorta, auditor təşkilatlarının dövlət qeydiyyatı mütləq qaydada Bakı şəhərində yerləşən Hüquqi Şəxslərin dövlət qeydiyyatı idarəsində aparılmalıdır. Vergi orqanlarında uçota alınmaq üçün qeyri-kommersiya hüquqi şəxslər, habelə xarici qeyri-kommersiya hüquqi şəxslərin

nümayəndəlik və filialları olduqları yer üzrə vergi orqanına ərizə verirlər.

Vergi orqanına ərizə qeyri-kommersiya hüquqi şəxsin dövlət qeydiyyatına alındığı gündən, Azərbaycan Respublikasında filial və nümayəndəlik vasitəsilə sahibkarlıq fəaliyyəti həyata keçirildikdə isə filialın və ya nümayəndəliyin yaradılmasından sonra 30 gün müddətində verilməlidir. Daimi nümayəndəlik yaratmayan bölmələr respublikada fəaliyyətə başladıldıqdan, idarəetmə yerinə görə rezident sayılan xarici hüquqi şəxslər isə idarəetmə yerinə görə rezident sayıldıqları vaxtdan 30 gün müddətində olduqları yer üzrə vergi orqanına ərizə verməlidirlər.

Tələb olunan sənədlər

Vergi orqanları tərəfindən dövlət qeydiyyatına alınmış kommersiya və publik hüquqi şəxslər, habelə xarici kommersiya hüquqi şəxslərin filial və nümayəndəlikləri təsisçi və ya onun müvafiq qaydada vəkil etdiyi şəxs tərəfindən imzalanmış və notariat qaydasında təsdiq olunmuş «Kommersiya qurumunun dövlət qeydiyyatı haqqında ərizə»yə mürciət edən şəxsiyyət vəsiqəsi (ərizə vəkil olunmuş şəxs tərəfindən imzalandıqda, həmçinin, etibarnamə) ilə yanaşı, tələb olunan sənədləri də əlavə etməklə vergi orqanına mürciət etməlidirlər.

Yerli investisiyalı kommersiya hüquqi şəxslər «Kommersiya qurumunun dövlət qeydiyyatı haqqında Ərizəyə 1 nömrəli Əlavə», təsisçi fiziki şəxsin şəxsiyyət vəsiqəsinin surəti, «Kommersiya qurumunun dövlət qeydiyyatı haqqında Ərizəyə 2 nömrəli Əlavə», təsisçi hüquqi şəxsin dövlət qeydiyyatı haqqında şəhadətnamə və nizamnaməsinin notariat qaydasında təsdiq olunmuş surəti, 2 nüsxə qurumun təsisçisi və ya səlahiyyətli nümayəndəsi tərəfindən təsdiq edilmiş nizamnaməsi, qurumun təsis edilməsi, nizamnamənin təsdiq olunması və idarəetmə orqanlarının formalaşdırılması haqqında qərarlar, «Müşahidə şurasının üzvləri barədə məlumat», «Xüsusi vergi rejiminin tətbiqi barədə məlumat» təqdim etməlidirlər.

Qanuni təmsilçinin şəxsiyyətini təsdiq edən sənədin surəti, hüquqi ünvanını və dövlət rüsumunun ödənilməsinin təsdiq edən sənəd (qəbz), məhdud məsuliyyətli cəmiyyətin nizamnaməsinin və nizamnamə kapitalının ödənilməsinin müəyyən müddətdə şərtləndirildiyi hallar istisna olmaqla, nizamnamə kapitalının ödənilməsinin təsdiq edən sənəd (bank qəbz, daşınmaz əmlakın ipotekası və s.), nizamnamə kapitalına pul formasında ödənilməyən əmlakın qiymətləndirilməsi haqqında müstəqil auditor rəyi, bank, sığorta, maliyyə-sənaye qrupu yaradıldıqda müvafiq orqanın ilkin razılığını təsdiq edən sənədlərin olması vacibdir.

Bundan əlavə, təsisçi xarici hüquqi şəxs olduqda, onun xarici ölkədə qeydiyyatını təsdiq edən sənədlər - qeydiyyat şəhadətnaməsinin (reystredən çıxarışın) və digər sənədlərin notariat qaydasında təsdiq olunmuş surəti (leqallaşdırılmaqla) əlavə edilməlidir.

Güçəşli kreditlərin faiz dərəcələri endirilib

Oktyabrın 2-də sahibkarlar və müvəkkil kredit təşkilatlarının nümayəndələrinin iş-tirəki ilə «Sahibkarlığın gücəşli kreditləşdirilməsində yeni qaydalar» mövzusunda keçirilən tədbirdə iqtisadiyyat nazirinin müavini Sahib Məmmədov bildirib ki, Sahibkarlığa Kömək Milli Fondu fəaliyyət göstərdiyi dövrdə investisiya layihələrinin ümumi dəyəri 4,9 milyard manat olan 35 mindən çox sahibkara 2,2

milyard manat gücəşli kredit verilib. Bu kreditlərdən istifadə etməklə investisiya layihələrinin reallaşdırılması notisiyasında 164 minə yaxın yeni iş yerinin açılması imkanı yaradılıb. Gücəşli kreditlərin 72 faizi aqrar sektorunda, 28 faizi sənayə və digər sahələrin inkişafına yönəldilib ki, bunun da 75 faizi regionların, 25 faizi Bakı qəşəbələrini panyna düşür. 2018-ci ildə geri qaytarılan vəsaitlər hesabına sahibkarlara minimum 170 milyon

manat gücəşli kreditin verilməsi təmin ediləcək. Artıq sahibkarlıq subyektlərinə 113,1 milyon manat gücəşli kredit verilib.

Bildirilib ki, gücəşli kreditlərdən daha səmərəli istifadəsi məqsədilə Sahibkarlığın İnkişafı Fondunun kreditlərinin illik faiz dərəcəsi 6 faizdən 5 faizə endirilib. Eyni zamanda, yeni qaydalarda ortahəcmli kreditlərin hədləri dəyişdirilərək 50.001 manatdan 1.000.000 manatadək artırılıb.

ELAN

Ötən ilin sentyabr ayından dövlət qulluqçuları və yerli özünüidarəetmə orqanlarının nümayəndələri üçün «Asan İmza» elektron rəqəmsal imzanın yeni tarifi tərtibinə başlanılmışdır.

Dövlət müəssisələrinin büdcədən maliyyələşdirilməsi proseduru və alışların əvvəlcədən planlaşdırılması nəzərə alınaraq, dövlət qulluqçuları və yerli özünüidarəetmə orqanlarının nümayəndələri üçün «Asan İmza» elektron rəqəmsal imzanın əldə edilməsi və istismarı prosesini asanlaşdırmaq məqsədilə yeni tarif müəyyən olunmuşdur. Tarif «Asan İmza» dövlət və ya bələdiyyə sertifikatının istifadəsi müddətində (3 il ərzində) başqa əlavə xərclər olmadan 58 manat həcmində birdəfəlik ödənişi nəzərdə tutur.

«ASAN İmza» ilə əlaqədar əlavə sualınız yaranarsa, Vergilər Nazirliyinin

«195-1» Çağrı Mərkəzinə, www.taxes.gov.az və www.asxm.gov.az internet ünvanına müraciət edə bilərsiniz.

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI VERGİLƏR NAZİRLİYİ

ELAN

Hörmətli vergi ödəyicisi!

Fəaliyyətiniz zamanı vergi orqanı əməkdaşları tərəfindən korrupsiya və digər hüquqpozma hallarına yol verildiyi ilə rastlaşdıqda, aşağıdakı imkanlardan istifadə etməklə, vergi orqanına müraciət edə bilərsiniz:

- ★ Vergilər Nazirliyinin rəsmi internet sahifəsində (www.taxes.gov.az) «Onlayn müraciətlər» bölməsinin «Vergi orqanı əməkdaşlarının fəaliyyətində korrupsiya və digər hüquqpozma halları barədə məlumat ver» alt bölməsinə;

- ★ Vergilər Nazirliyinin poçt ünvanına və ya Daxili təhlükəsizlik departamentinə üzərində «MƏXFİ - Daxili təhlükəsizlik departamentinə» qeydi olan məktublara göndərməklə. Ünvan: AZ1073, Bakı şəhəri, Landau küçəsi 16, Vergilər Nazirliyi;

- ★ Daxili təhlükəsizlik departamentinə gəlməklə və məlumatı şəxsən (şəxsiyyətinizi təsdiq edən sənədlə) təqdim etməklə. Ünvan: AZ1073, Bakı şəhəri, Landau küçəsi 16, Vergilər Nazirliyi, Daxili təhlükəsizlik departamenti;

★ Vergilər Nazirliyinin Çağrı Mərkəzinə (195-1)

beynəlxalq panoram

Merkel «ticarət ixtilafları»ndan narahatdır

Almaniyanın Federal Kansleri Angela Merkel Almaniya Sənayeçilər Birliyinin Berlində təşkil etdiyi yığıncaqda söylədiyi nitqdə global miqyasda baş verən «ticarət ixtilafları» ilə bağlı öz mövqeyini bildirmişdir. ABŞ hökuməti tərəfindən polad və alüminiuma qoyulan əlavə vergilərin Dünya Ticarət Təşkilatının əsas prinsiplərinə zidd olduğunu bildiren xanım Merkel bu qərarın ləğv edilməsinin vacibliyini qeyd etmişdir: «ABŞ ilə Çin arasında baş verən ticarət ixtilafları ciddi miqyas almağa başlamışdır. Avropa İttifaqı ölkələrinin iqtisadiyyatları bunun təsirinə məruz qalacaq. ABŞ ilə Avropa İttifaqı arasında ticarət sahəsindəki gərginliyin daha da artmasının qarşısını almaq üçün səy göstəririk».

Bu məsələ ilə bağlı Avropa İttifaqı Komissiyasının sədri Jan-Klod Yunker ilə ABŞ rəhbərliyi arasında aparılan görüşmələrdən məm-

nunluq duyduğunu ifadə edən Merkel Avropa İttifaqına üzv ölkələrin «tək ölkə» kimi deyil, «Avropa İttifaqı ilə birlikdə» olduqları zaman daha güclü olacağını vurğulamışdır.

Almaniyanın iqtisadi problemlərini müzakirə etmək üçün ABŞ rəhbərliyi ilə konstruktiv dialoqa girməyə çalışdığını bildiren Kansler, Çinin dünya bazarında rəqabət aparmağa qadir olduğunu əlavə etmişdir. O, Çində bərabər qaydada işləmək üçün imkan yaradılmasını və bu ölkənin həyata keçirdiyi layihələrdən kənarlaşmamağı tələb etmişdir. Avropa İttifaqının elektrikli işləyən nəqliyyat vasitələrinə keçid etdiyi bir dövrdə avtomobil sektorundakı prioritetlərinə zəmanət yaratmaq üçün öz batareyalarının istehsalını inkişaf etdirməyin son dərəcə mühüm olduğunu vurğulayan xanım Merkel diqqəti bu sahənin böyük əhəmiyyət daşıdığına yönəlmişdir.

Rusiya vergi orqanları auditorlardan informasiya alacaqlar

Rusiya Federasiyasının vergi orqanları vergi ödəyiciləri haqqında zəruri informasiyaların alınması üçün sorğu verilə biləcək mənbələrin siyahısını genişləndirməyi qərara almışdır. İndiyədək onlar məlumatları vergi ödəyicisinin özündən, müvafiq bankdan və ya internet üzərindən ala bildirdilər. Son təkliflərə əsasən, informasiya mənbələrinin siyahısına auditorlar da daxil edilmişdir.

İqtisadi Əməkdaşlıq və İnkişaf Təşkilatının (OECD) tövsiyələrinə əsasən, gələn ildən Rusiya Federasiyasının vergi qanunvericiliyində

dəyişiklik gözlənilir. Dəyişikliklərin başlıca məqsədi informasiya mübadiləsinin şəffaflaşdırılması və vergi tutulmasının sadələşdirilməsidir. Bununla belə, vergi administrasiyası auditorlardan informasiya almağın hansı zərurətdən irəli gəldiyi barədə açıqlama verməmişdir.

OECD Rusiyada normativ-hüquqi bazanı nəzərdən keçirərək düzəliş edilməsi üçün bir neçə maddəni seçmişdir. Bunların sırasında ədalətli vergitutma prosesinin asanlaşdırılması naminə auditor sirlərinə aid edilən məlumatların əldə olunmasına imkan yaradılması da daxildir.

Moldovada sosial sığorta ödəyənlərin siyahısı dəqiqləşdirilib

Ölkənin Nazirlər Kabinetinin «Sosial sığortanın ictimai sistemi haqqında» Qanununda etdiyi dəyişikliklərə əsasən, sosial sığorta büdcəsinə icbari ödəniş etməkdən azad olunan fiziki şəxslərin siyahısı müəyyən edilmişdir.

Altı faizlik sosial sığorta haqqı ödəməkdən azad edilənlərin siyahısında qırx yaxın ödəyicisi qrupu göstərilmişdir. Buraya təbii fəlakət və digər fəvqəladə hallar nəticəsində verilən məddi yardım, tələbələrə təqaüdü, sanatoriyalara yollayış almaq üçün verilmiş məbləğlər daxil

dir. Bundan əlavə, yarışlarda qalib gəlmiş idmançıların gəlirlərindən, lotereya uduşlarından, xarici qrantlardan, ədəbiyyat və sənət sahəsində mükafatlardan, eləcə də öz əmlakının idarə edilməsindən əldə olunan vəsaitlərdən (faizlər, dividendlər və s.) sosial sığorta haqqı tutulmayacaq. Siyahıya işgötürənin yemək talonu üçün verdiyi vəsait də daxildir.

Qanunvericiliyə olunmuş düzəlişdə sosial sığorta büdcəsinə ödəniş edənlərin kateqoriyaları və ödənişin müddətləri də konkretləşdirilmişdir.

«Apple» Avropa Komissiyasının tələb etdiyi vergiləri ödəyib

Avropa Birliyi Komissiyası 2016-cı ildə ətraflı araşdırmalardan sonra «Apple» şirkətinin vergi qanunlarını pozduğuna görə İrlandiya dövlətinə 14,5 milyard dollarlıq ödəniş etməsi barədə qərar çıxarmışdı. Birliyin Ticarət Komissiyası bəyan etmişdi ki, ABŞ-ın texnologiya nəhəngi İrlandiya büdcəsinə satışlarının 0,005%-i kimi simvolik səviyyədə bir vergi ödəmişdir.

«Apple» ilə İrlandiya hökuməti arasında illərdir davam edən vergi məsələsinə dair cinayət işi başlanmış və məhkəmə şirkətin Avropadakı əməliyyatlarına uyğun vergi ödəmədiyinə dair qərar vermişdi. Artıq şirkət qərarı

icra edərək, 1,4 milyard dolları faizi olmaqla, İrlandiya dövlətinə ümumilikdə 15,3 milyard dollarlıq ödəniş həyata keçirmişdir. Ödəmə İrlandiya hökumətinin «kassasına» daxil olsa da, kassasiya məhkəməsinin qərarı çıxana qədər ondan istifadə edilməyəcək. Kassasiya məhkəməsinin isə 2020-ci ildə başa çatması gözlənilir. Həmin vaxta qədər hesabdakı pul «Amundi», «Blackrock» və «Goldman Sachs» tərəfindən idarə ediləcək. İnvestisiya şirkətləri 15 milyard dollarlıq məbləğdən aşağı riskli investisiyalar qoyacaqlar. İnvestisiyalara əlaqəli hər hansı bir zərər ortaya çıxdıqda isə yaranan zərəri İrlandiya hökuməti ödəyəcək.

Ukraynada kriptovalyuta əməliyyatları vergiyə cəlb oluna bilər

Ukraynanın Ali Radası kriptovalyutanın tənzimlənməsi ilə bağlı yollar axtarır. Deputatların təklif etdikləri qanun layihəsi qüvvəyə mindikdən sonra kriptovalyuta sahiblərinin hamısını əhatə edəcək və bu valyuta ilə əməliyyat aparılan vergi ödəməli olacaqlar. Bundan bir neçə ay əvvəl isə hökumətin açıqlamasında bildirilmişdi ki, rəqəmsal valyuta ilə mayninq əməliyyatları ilə bağlı hər hansı tənzimləmə gündəlikdə yoxdur və əldə edilən tokenlərdən (uçot vahidlərindən) vergi tutulmayacaq.

Bu günlərdə 23 nəfər hökumət məmuru tərəfindən irəli sürülmüş qanun layihəsində rəqəmsal valyuta sahəsində fəaliyyət göstərən həm fiziki, həm də hüquqi şəxslər

5 faiz dərəcəsində vergiyə cəlb edilməsi nəzərdə tutulmuşdur. 2024-cü ildən isə kriptovalyuta mayninqlərindən əldə edilən qazancdan tutulan verginin dərəcəsi 18 faizə qaldırılacaq və bununla da kriptovalyuta vergisinin dərəcəsi gəlir vergisinin dərəcəsi ilə eyni səviyyəyə çatdırılacaq.

Deputatlar bu qanun layihəsinin qəbul edilməsinin zəruriliyini onunla əsaslandırırlar ki, belə bir addımın atılması kölgə iqtisadiyyatının daha çox sayda əməliyyatlarının aşkara çıxmasına şərait yaradacaq. Bundan əlavə, hökumət büdcə daxilolmalarının artacağını, eləcə də kriptovalyuta fəaliyyətinin inkişafının stimullaşdırılacağını proqnozlaşdırır. Qanun layihəsinin izahat hissəsində bildirilir: «Kriptovalyuta tranzak-

siyalarına vergi tətbiq olunması hər il büdcəyə 1,3 milyard qrivna (79 milyon manat) əlavə vəsait cəlb etməyə şərait yaradacaq».

Hazırda Ukraynada kriptovalyuta əməliyyatları sahəsində hər hansı qanun və ya normativ akt mövcud deyildir. 2017-ci ilin sentyabr ayında Ukraynada Maliyyə Sabitliyi üzrə Şuranın yığıncağında kriptovalyutaların hüquqi statusunun müəyyənləşdirilməsi üçün belə bir qərar qəbul edilmişdi. 2018-ci ilin baharında isə Qiymətli Kağızlar üzrə Milli Komissiya bitkoin və digər rəqəmsal valyutaların qanuni ödəniş vasitəsi kimi tanınması məsələsinə baxılacağını, bu cür valyutalarla aparılan əməliyyatların hüquqi statusunun müəyyənləşdirilməsinin zəruriliyini bəyan etmişdi.

«Uber» Türkiyədə elektron fakturaya keçir

Dünyanın müxtəlif yerlərində fəaliyyət göstərən şirkətlərə əlavə dəyər və texnologiya gətirərək yaratdığı iş imkanları ilə ölkə iqtisadiyyatına töhfə verən və ağıllı şəhər standartları təmin edərək sərnişinlərə etibarlı nəqliyyat xidməti göstərmək səylərini davam etdirən «Uber» şirkəti Türkiyədə daha bir addım atmışdır. Şirkət özünün «UberXL» sürücü ortaqları ilə birlikdə elektron faktura sistemini keçdiyini bildirmişdir. Bununla da sərnişinlər «UberXL» səyahətləri üçün nəqliyyat xidmətinə yerinə yetirən

şirkət tərəfindən tətbiq edilən e-fakturanı «Uber» profillərinə daxil olmaqla asanca əldə edir. Bundan əlavə, şirkətin iş ortaqları da göstərilən xidmətin qiymətinə uyğun e-fakturanı «Uber»dən ala bilər.

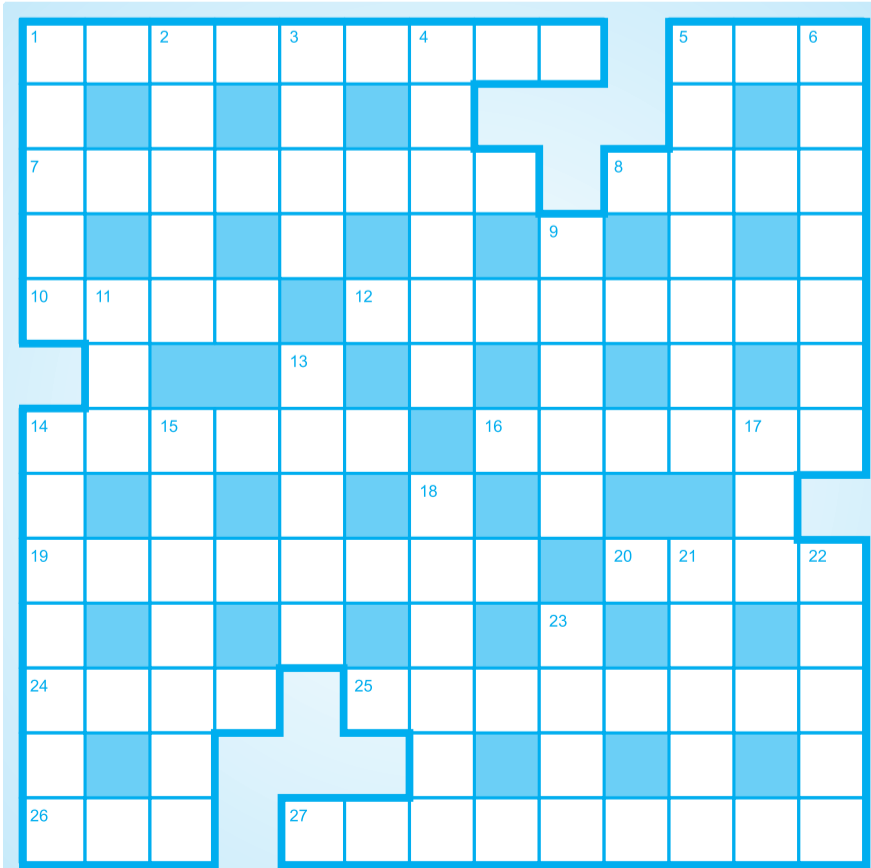
«UberXL» səfərlərinin e-fakturasını əldə etmək istəyən sərnişinlər riders.uber.com internet ünvanından öz hesablarına daxil olub vergi profillərini doldurduqdan sonra e-fakturanı istəyərək və sistemdə qeyd edilmiş elektron poçt ünvanları vasitəsilə e-fakturalarını əldə edə bilərlər.

Benin mediaya tətbiq olunan vergini ləğv edib

Bu ilin iyul ayında Benin Respublikasının hökuməti sosial media və internetdən istifadə üçün vergi tutmaq barədə qərar qəbul etmişdi. Hökumətin rəsmi «Twitter» hesabından paylaşmış məlumatda bildirilir ki, ölkə Prezidenti Patrik Talonun maliyyə və rəqəmsal iqtisadiyyat nazirləri və GSM operatorlarının təmsilçiləri ilə görüşündə bəzi sosial şəbəkələr və internetdən istifadə üçün tətbiq olunan verginin ləğv edildi-

yi elan olunmuşdur.

Qeyd edək ki, iyul ayının sonunda nəşr edilmiş qərarda rabitə xidmətlərinin (axtarış, qısa mesaj, internet) hər biri üçün 5 faizlik vergi tətbiq olunduğu göstərilirdi. İnternetdə və sosial şəbəkələrdə istifadə edilən hər meqabayt üçün 5 FCFA (Mərkəzi Afrika frankı) məbləğində əlavə sabit vergi müəyyən edilmişdi, bu qərar isə ölkədə böyük etiraz doğurmuşdu.

krossvord

Yuxarıdan aşağı: 1.Xürremilər hərəkatının rəhbəri, Ərəb Xilafətinə qarşı Azərbaycan-dakı üsyana rəhbərlik etmiş böyük sərkərdə; 2.Azərbaycanın satirik şairi (1784-1857); 3.Qadın adı; 4.Dünya şöhrətli bəstəkar, görkəmli musiqişünas alim, publisist, dramaturq, pedaqoq və ictimai xadim, müasir Azərbaycan peşəkar musiqi sənətinin və milli operasının banisi; 5.İslam dinində siyasi və hüquqi idarə üsulu; 6.Nəfəsli musiqi aləti. Simfonik orkestrin tərkibinə daxil olan əsas alətlərdən biri; 9.Bir çox ölkələrdə xüsusi xidmətlərə görə rəsmi surətdə verilən fərqlənmə nişanı; 11.Bir ölkənin sərhədləri çərçivəsində müəyyən müddət ərzində ixrac, daxili istifadə və ehtiyat üçün istehsal olunan son məhsulların və xidmətlərin toplanmış dəyəri (abbreviatura); 13.Simli musiqi aləti; 14.XIV-XV əsrlərdə astronomik hesablamaları əhatə edən təqvim cədvəllərinə verilən ad. Sonrakı dövrlərdə müxtəlif bədii və elmi əsərləri əhatə edən məcmuələrə də bu ad verilmişdir; 15.Təsərrüfat subyektlərində müqavilə əsasında maliyyə-təsərrüfat fəaliyyəti sahəsində yoxlama, ekspertiza, təhlil, mühasibat uçotu aparana şəxs; 17.Böyük zaman ölçüsü; 18.Florun digər elementlərlə kimyəvi birləşməsi; 21.Ötən əsrin 60-cı illərində yaranan rəqs; 22.Bitki növü; 23.Rusiyanın futbol klubu.

Soldan sağa: 1.Azərbaycan Respublikasının ən hündür nöqtəsi, hündürlüyü 4466 metrdir; 5.Azərbaycanın Naxçıvan Muxtar Respublikasının Kəngərli rayonunda kənd; 7.Britaniya monarxlarının (hazırda II Yelizavetanın) rəsmi London iqamətgahı (sarı); 8.Gülüçəkliklər fəsiləsindən bitki cinsi; 10.Yaxın Şərqdə xalq. Türkiyə, İraq, İran, Suriya ərazisində kompakt halda yaşayırlar; 12.Səs dalğalarını elektrik signalına çevirən elektroakustik cihaz; 14.Cənubi Amerikada çay; 16.Yeddi musiqiçidən ibarət an-

Respublikamızda ən hündür nöqtə

sambli; 19.Musiqidə temp; 20.Mərhələ (rusca); 24.Ən mühüm ünsiyyət vasitəsi olan dilin şifahi və yazılı təzahür forması; 25.Sığorta müqaviləsində sığortanın müəyyən edilmiş həddən kənara çıxan itkilərdən azad edilməsinə nəzərdə tutulan şərt; 26.Vokal musiqinin kollektiv ifası; 27.1992-ci ildən Olimpiya idman növünə daxil edilən oyun, tennislə bənzər xüsusiyyətləri var.

Tərtib etdi: Rafael

Qəzetimizin ötən nömrəsində getmiş krossvordun cavabları:

Yuxarıdan aşağı: 1.Prizma; 2.Enterit; 3.Maqma; 4.Uqanda; 5.Berli; 6.«Raduqa»; 9.İmla; 13.Alça; 15.Polesye; 16.Nəcibə (Melikova); 17.Eyntri; 18.Layner; 20.Rikşa; 21.Triko. **Soldan sağa:** 1.Preambula; 5.Bar; 7.«İstiqal»; 8.«Qrad»; 10.Marka; 11.Dempinq; 12.Atlas; 14.Lampa; 19.Əyriçay; 21.Tilda; 22.İrka; 23.Atkinson (Rouen); 24.Əla; 25.Klinometr.

idman

Qadın voleybolçularımız dünya çempionatında...

Sentyabrın 29-da Yaponiyada qadınlar arasında voleybol üzrə XVIII dünya çempionatı start götürüb. 24 milli komandanın iştirakı ilə oktyabrın 20-dək davam edəcək çempionat

ya çempionatında Rusiya, ABŞ, Tailand, Trinidad və Tobago və Koreya Respublikası yığmaları ilə birgə «C» qrupunda mübarizə aparır.

Baş məşqçi Faiq Qarayevin rəhbərlik etdiyi millimiz ilk oyununu

Yaponiyanın 6 şəhərində keçirilir. Azərbaycanın yığma komandası dün-

hazırkı dünya çempionu ABŞ komandasına qarşı keçirib. Gərgin id-

man mübarizəsi şəraitində keçən matç ABŞ millisinin 3:0 hesablı qələbəsi ilə başa çatıb (29:27, 25:21, 25:21). Sentyabrın 30-da Koreya Respublikasının voleybolçuları ilə üz-üzə gələn xanım idmançılarımız əzmkar mübarizə sayəsində 3:1 hesablı qələbəyə seviniblər (25:18, 25:18, 23:25, 25:18). Təəssüf ki, oktyabrın 2-də Rusiya yığmasına qarşı keçirilən görüşdə yığmamız 0:3 hesabı ilə məğlubiyətə uğrayıb (21:25, 21:25, 22:25).

Hazırda qrupda 4-cü olan Azərbaycan voleybolçuları növbəti mərhələyə adlamaq şansını özlərində saxlayırlar. Xatırladaq ki, qaydalara əsasən, ilkin qrup mərhələsində 24 komanda 4 qrupda mübarizə aparır. Hər qrupda yer alan 6 komandanın ən yüksək nəticə göstərən 4-ü ikinci mərhələyə vəsiqə qazanacaq. Növbəti raundda 16 komanda iki qrupa bölünəcək. Hər bir qrupda 3 ən güclü komanda mübarizəni üçüncü qrup mərhələsində davam etdirəcək. Bu qrupların hər birində ilk iki yeri tutan komandalər isə yarımfinala yüksələcək.

Azərbaycan-Ermənistan: «Şah» və «mat»...

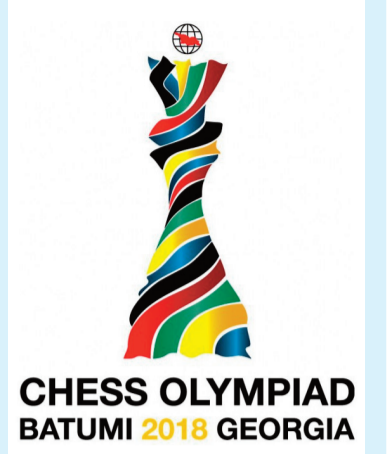
Gürcüstanın Batumi şəhərində Ümumdünya Şahmat Olimpiadası davam edir. Kişilərdən ibarət millimiz altıncı turda Çexiya şahmatçıları üzərində qələbədə sonra (3:1) növbəti turda Polşa yığması ilə heç-heçə edərək (2:2) xallarının sayını 12-yə çatdırıb. Hazırda turnir cədvəlində üçhakimiyətlik hökm sürür. Lakin əlavə göstəricilərə görə, Azərbaycan zəka sahibləri ilk pillədə qərarlaşıb.

Qadınlardan ibarət millimiz də yeddinci turda İtaliya ilə heç-heçəyə razılaşıb: Günay Məmmədov - Olqa Zmina, Ülviyyə Fətəliyeva - Marina Brunello, Xanım Balacayeva - Desire Di Benedetto, Zeynəb Məmmədov - Elena Sedina qarşılaşmalarında qalib müəyyən olub. Yığmamız 11 xalla səkkizinci pillədə yer alıb.

Qeyd edək ki, beşinci turda Ermənistan yığması ilə qarşılaşan kişilərdən ibarət Azərbaycan millisi rəqibinə heç bir şans verməyib - 2,5:1,5. Komandamızın lideri Şəhriyar Məmmədov Levon Aronyanı, Teymur Rəcəbov isə Qabriel Sargisyanı

modzadə - Olqa Zmina, Ülviyyə Fətəliyeva - Marina Brunello, Xanım Balacayeva - Desire Di Benedetto, Zeynəb Məmmədov - Elena Sedina qarşılaşmalarında qalib müəyyən olub. Yığmamız 11 xalla səkkizinci pillədə yer alıb.

Qeyd edək ki, beşinci turda Ermənistan yığması ilə qarşılaşan kişilərdən ibarət Azərbaycan millisi rəqibinə heç bir şans verməyib - 2,5:1,5. Komandamızın lideri Şəhriyar Məmmədov Levon Aronyanı, Teymur Rəcəbov isə Qabriel Sargisyanı

«mat» vəziyyətinə salıb. Rauf Məmmədov görüşünü heç-heçə ilə başa vurub, Arkadi Naydiç isə rəqibi ilə qarşılaşmadan məğlub ayrılıb.

İdman tariximizə yeni səhifə yazıldı

Azərbaycan milli komandası sentyabrın 30-da İtaliyanın Siena şəhərində polo üzrə Avropa çempionatının final oyununa çıxıb. Gərgin və dramatik anlarla yadda qalan hələdici oyunda milli komandamız 8:4 hesabı ilə meydan sahibi İtaliya seçməsinə məğlub olaraq gümüş medal qazanıb.

Avropa çempionatının debütantı olaraq böyük müvəffəqiyyətə imza atmış Azərbaycan komandasının turnirdə nümayiş etdirdiyi qələbə özmi və döyüş ruhu qitə birinciliyinin ən böyük sürprizi olub. Atçılıq idmanı tariximizə yeni səhifə yazan millimiz Avropa çempionatının əvvəlki turlarında Niderland komandasını 7:3, Fransa millisini 8:4, Slovakiya yığmasını isə 11:7 hesabı ilə məğlub edib.

Qeyd edək ki, Beynəlxalq Polo Federasiyasının və İtaliyanın Atçılıq İdmanı Federasiyasının birgə təşkilatçılığı ilə sentyabrın 20-dən 30-dək İtaliyanın Siena şəhərində Avropa

birinciliyi keçirilib. Turnirdə Avstriya, Almaniya, Fransa, Niderland, Slovakiya, İspaniya, İsveçrə, İrlandiya, İtaliya və Azərbaycan yığma komandaları iştirak ediblər.

Futbol tarixində rekord göstərici

İngiltərənin «Mançester Siti» klubu Fransanın «PSG» komandasının hücumçusu Kaylian Mbappeni transfer etmək üçün rekord məbləğ - 261 milyon dollar ödəməyə hazırdır. Bu məbləğ futbol tarixində rekord göstəricidir. Hazırda ən bahalı transfer müqaviləsi braziliyalı ulduz futbolçu Neymarın 222 milyon avro müqabilində «Barselona»dan «PSG» klubuna keçidi olub. K.Mbappe Fransa klubunun heyətində 48 oyunda 26 qol vurub və 16 məhsuldar ötürmə verib. Fransa milli komandasının heyətində dünya çempionu olan hücumçu həm də həmin mundialın ən gənc futbolçusu seçilib. O, həmçinin, FIFA tərəfindən ilin rəmzi komandasının heyətinə daxil edilib.

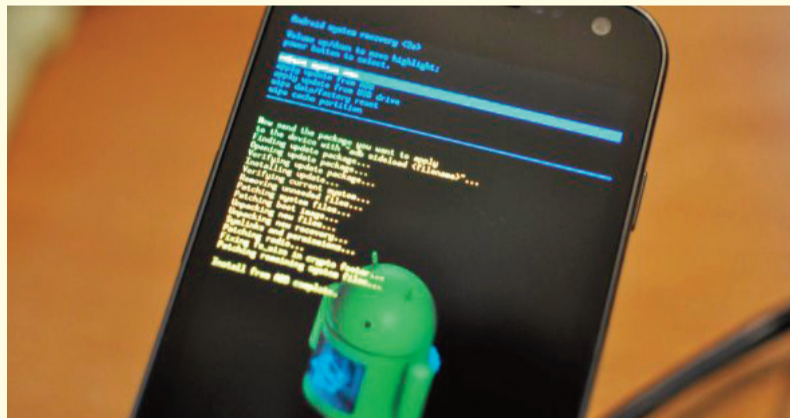
mozaika

SOS

Mobil qurğuların təhlükəsi

«CHEO» tədqiqat institutunun alimləri uşaq və yeniyetmələrin istifadə etdikləri elektron qurğuların beyin fəaliyyətini azaltdığını və normal inkişafa mane olduğunu müəyyən edə bildilər. Tədqiqatçılara görə, 20 uşaqdan yalnız biri qurğulardan təyinatı üzrə istifadə edir, digərləri isə rejimi dəyişərək smartfon və planşetlərdən sui-istifadə hallarına yol verirlər. Həkim tövsiyələrinə mütəmadi əməl etməyən uşaqlar üzərində keçirilən sınaqlar əqli qabiliyyətin azaldığını, eləcə də ümumi səhhətin pisləşdiyini göstərib.

Mobil qurğular vasitəsilə in-

ternet və sosial şəbəkələrə həddən artıq aludəçiliyin ən ağır nəticələri arasında həkimlər tərəfin-

dən müalicəsi ciddi müdaxilə tələb edən psixi pozğunluqlar qeyd olunur.

elm

Əsəb sisteminin analoqu

Bitkilər təhlükə haqqında məlumatı ötürməyə qadirdirlər. Onlar bunu heyvanların əsəb sistemini xatırladan xüsusi sistem vasitəsilə edə bilərlər. Bu barədə «Science» jurnalında ABŞ və Yaponiya alimlərinin birgə tədqiqatlarının nəticələrinin nəşr olunduğu məlumatda bildirilir.

Mütəxəssislər bir yarpağa zə-

rər deydikdə ağacın budağının və digər yarpaqların bu barədə məlumat aldığı qənaətinə gəliblər. Onlara bunu öyrənməyə bitkilərin tərkibindəki kalsi və həmin maddənin miqdarında baş verən dəyişikliklər kömək edib. Belə ki, laboratoriyada quraşdırılan xüsusi molekulyar sensor cihazı vasitəsilə bitkilərin tərkibindəki kalsinin ümumi miqdarına cavab verən mad-

də tapmaq mümkün olub.

Tədqiqatlar zamanı mütəxəssislər şəraitdən asılı olaraq bitkilərin tərkibində kalsinin miqdarının artıb-azaldığını müşahidə ediblər. Alimlərin fikrincə, bu dəyişikliklər təhlükə haqqında məlumatı bir neyronun digərinə ötürərək çərayan səbəbdən baş verir.

cəmiyyət

Ən bahalı ayaqqabı

Dubayda «BurjAlArab» otelində 17 milyon dollar dəyərində dünyanın ən bahalı ayaqqabısı nümayiş etdiriləcək. «Passion Diamond» tufli xalis qızıldan hazırlanıb və hər cütü 15 karatlıq brilyantla bəzədilib. Eksklüziv ayaqqabı, ümumilikdə, tuflinin haşiyəsində yerləşən 236 brilyantla işlənilib.

«Jada Dubai» şirkəti özünün sonuncu kolleksiyasından brilyant, yaqut, qızıl və mirvari ilə bəzədilmiş daha 3 cüt ayaqqabını nümayiş etdirəcək. Yeni kolleksiyaya 25 min dollar dəyərində «Diamond Pearl Stiletto», 27 min dollar dəyərində «Ruby Stiletto» və 17 min dollar dəyərində «DiamondGoldStiletto» daxildir.

texnologiya

Həssas elektron dəri

Çin Elmlər Akademiyasının alimləri insan dərisinə bənzər elektron dəri hazırlayıblar. Alimlərin fikrincə, gələcəyin robotların tərəfindən idarə olunan, lakin dəqiq hərəkətlərinə yerinə yetirilməsi üçün onları hissetmə qabiliyyəti ilə təchiz etmək lazımdır.

Yeni elektron dəri təzyiqlik cüzi dəyişiklikləri qeydə almaq və bu informasiyanı impulslara çevirmək qabiliyyətinə malikdir. Alimlər elektron dəri ilə örtülmüş süni barmaq hazırlayıb və

onu sınaqdan keçirmək üçün süni ələ bərkidiblər.

Yeni elektron dərinin səthi üzrə qazan qarışıqlar tərəfindən ona edilən cüzi təzyiqlik cavab olaraq impulsların generasiya etdiyi aşkarlanıb.

onu sınaqdan keçirmək üçün süni ələ bərkidiblər.

Yeni elektron dərinin səthi üzrə qazan qarışıqlar tərəfindən ona edilən cüzi təzyiqlik cavab olaraq impulsların generasiya etdiyi aşkarlanıb.

incəsənət

Azərbaycanlı pianoçu Fransa səhnəsində

Parisdəki «Jazz Cafe Montparnasse» klubunda konserti təşkil olunan azərbaycanlı gənc bəstəkar və pianoçu Etibar Əsədli xalq məhəlləmizi və özünün bəstələdiyi kompozisiyaları Zakari Abrahamın (Kontrabas) və Tilo Bertolonun (zərb aləti) müşayiəti ilə ifa edib.

Şərq muğam elementləri ilə Qərb caz improvizasiyalarının sintezindən yaranan musiqi cazseverlərin böyük marağına səbəb olub.

Üzeyir Hacıbəyli adına Bakı Gənc bəstəkar öz aranjemanında «Qara qaşın vəsməsi», «Ölində sazın qurbanı», «Getmə, getmə, gəl» Azərbaycan xalq mahnılarını, eləcə də özünün «İsimsiz», «İtaf» «Buta» bəstələrini səsləndirib. Konsertdə, həmçinin, bəstəkarın atası Sahib Əsədli «Mahur» və «Baya-tı-Şiraz» muğamlarını ifa edib.

Üzeyir Hacıbəyli adına Bakı Gənc bəstəkar öz aranjemanında «Qara qaşın vəsməsi», «Ölində sazın qurbanı», «Getmə, getmə, gəl» Azərbaycan xalq mahnılarını, eləcə də özünün «İsimsiz», «İtaf» «Buta» bəstələrini səsləndirib. Konsertdə, həmçinin, bəstəkarın atası Sahib Əsədli «Mahur» və «Baya-tı-Şiraz» muğamlarını ifa edib.

Üzeyir Hacıbəyli adına Bakı Gənc bəstəkar öz aranjemanında «Qara qaşın vəsməsi», «Ölində sazın qurbanı», «Getmə, getmə, gəl» Azərbaycan xalq mahnılarını, eləcə də özünün «İsimsiz», «İtaf» «Buta» bəstələrini səsləndirib. Konsertdə, həmçinin, bəstəkarın atası Sahib Əsədli «Mahur» və «Baya-tı-Şiraz» muğamlarını ifa edib.

Parisə üz tutub. Burada «Centre des Musiques Didier Lockwood» ali musiqi məktəbinin caz piano və improvizasiya fakültəsinə daxil olub və bu il musiqi təhsilini bitirib. Azərbaycanla yanaşı Fransada, İngiltərədə, İsveçrədə, Kiprdə, Rusiyada, Türkiyədə və Gürcüstanda konsert proqramları ilə çıxış edən həmyerlimiz bir çox beynəlxalq caz festivallarına qatılıb. Sənətçi Azərbaycanda ilk dəfə bütün milli musiqi alətlərinin səslərini virtual alətlər üzərində yazaraq proqramlaşdırıb.

Qeyd edək ki, «Jazz Cafe Montparnasse» Parisin ən məşhur caz klublarından.

Müdrilər deyib ki...

«Ayaq üstə ölmək dizi üstə yaşamaqdan daha şərəflidir».

Franklin Ruzvelt (1882-1945)

layihə

«Kosmos dövləti»nin təqdimat mərasimi

«Reuters» agentliyin məlumatına görə, «Asqardiya» dünyanın ən iddialı layihələrindən biridir. Bu layihə çərçivəsində qarşıdakı 10 ildə Ayda 150 milyon əhali üçün süni qravitasiya yaradılması, «kosmos taglarının» quraşdırılması nəzərdə tutulur. «Bu gün bəşəriyyət tarixində ən mühüm hadisələrdən biri kimi qalacaq», - deyən azərbaycanlı sahibkar əlavə edib ki, kosmos döv-

lötində bütün sahələr üzrə hökumət strukturları da formalaşdırılıb.

«Asqardiya» dövləti Nors (german-Skandinaviya) mifologiyasında səma krallığı Asqardın adı ilə bağlıdır. İ.Aşurbəylinin sözlərinə görə, hazırda kosmos dövlətinin vətəndaşları arasında BMT üzvü olan 193 ölkənin hamısının sakinləri var. İnternet vasitəsilə vətən-

daşlıq mürcəti pulsuzdur və vətəndaşlar intellekt ömsalına görə seçilir. Yaxın 10-15 ildə Ayda «fəza taglarını» tikintisinə başlanılacaq, 25 il sonra isə Yerə süni peykəndə daimi yaşayış üçün şərait yaradılacaq.

Vətəndaşlıq alan hər bir asqardiyalı illik 100 avro məbləğində üzlük haqqı ödəyir.